

SKRID

43-44

diwar fent

YOUENN DREZEN
KOLAZ SUIGNARD
SOAIG JONKOUR
ERWANIG
YEUN VRIANT

diwar fent

YOUENN DREZEN
KOLAZ SUIGNARD
SOAIG JONKOUR
ERWANIG
YEUN VRIANT

Kelaouenn diskleriet hervez lezenn
Eil trimiziad 1985
Ti-moulañ prevez
KOUMANANT : 60 lur evit peder niverenn

SKRID , Ar Ri, Ploare
29100 DOUARNENEZ

Priz an niverenn : 15 lur

CCP DENIS 1499-51 Roazhon

SKRID

43-44

TAOLENN

Raklavar gant *Per Denez* 5

YOUENN DREZEN

Ar bilhed mil lur	7
Talvoudegezh labour ar re all	10
Kalon an oan	11
C'hwezh ar gouez	16
Bevañ	18
Pilhaouer Toull ar Sarpant	19
Blaz ar gwin	21
An intañvez hag ar vi	22
Ar fout-ball kapouchou	24
Skrapadeg avaloù Treougi	25

KOLAZ SUIGNARD

Serrit ar glooud war ho lerc'h	32
--------------------------------------	----

SOAIG JONKOUR

Kentel an aotrou person...	36
----------------------------------	----

ERWANIG

Yer giz-nevez	40
Penaos e voe tapet ar soudard...	46

YEUN VRLANT

Ar c'hofad kignez	49
-------------------------	----

SPERED TREGER	51
SPERED KERNEV	55
SPERED KER-VREIZH	59

RAKLAVAR

C'hoant am eus bet da ginnig d'ar vrezhonegerien un nebeut skridoù diwar zorn Youenn Drezen. Ken plijus e vezont : gwelit ar berlezennig-se a zo hec'h anv "Bevañ". O dastumet em eus er gelaouenn SAV, bet embannet e Pariz, adalek 1936 betek 1944, gant Strollad Ar Vrezhonegerien. Ur strollad oberiant, a voe savet gantañ, ouzhpenn ur gelaouenn, ul lec'h-emvod evit an harluidi, Kér-Vreizh. Forzh pegen kaer an eostad, avat, ne oa ket a-walc'h eus testennoù Drezen evit leunianù un niverenn eus Skrid. Pelloc'h em eus kaset 'ta ma rastell e-touez pajennoiù SAV, ha pennaouet kontadennoù gant Kolaz Suignard, Soaig Jonkour, Erwanig ha Yeun (pe Yann) Vriantunan eus al lesanvioù niverus a reas ganto Yeun ar Gow. Sinadur Kolaz Suignard, ur Breizhad gredus bet lazhet en ur vombezadeg, am eus dalc'het gant doujañs e traoñ ur fentigell ha lakaet, e-lec'h e lesanv "Losta glao", e penn kentañ an danevell "Serrit ar gloued war ho lerc'h". Ar pezhig-c'hoari gant Erwanig a denn d'an trubuilhou o deus bet al labourerien-douar gant an tailhouù giz-nevez lakaet warno : tailhouù-gwinizh, tailhouù-laezh, tailhouù-amann, tailhouù-vioù, tailhouù-avalouù-douar, kig, sisir, ha me 'oar. N'anavezan nemet ur pezh-c'hoari all a seurt-se : "Marc'had Kuzh", gant Jakez Konan, bet embannet e Gwalarn (miz Genver 1944).

Liesdoare eo an eostad : salv ma vo kavet plijadur oc'h adlenn ar skridoù-mañ ha m'o deus bet, gwechall, koumanterien SAV pa voent embannet evit ar wech kentañ.

PER DENEZ

YOUENN DREZEN

AR BILHED MIL LUR

“Va breudeur ha va c’hoarezed kristen,” a lavare ar c’hure ar sulvezh-se, er gador-brezeg, “bennigomp an aotrou Doue da vezañ skuilhet puilh e vennozh, ar bloaz-mañ, war barrez Plougastell, rak priz mat a zo bet war ar sivi, hag iveau war ar piz bihan.

» Ret eo deomp anzav, siwazh, n’eo ket brokus ar profoù, betek-hen, e-keñver ar c’hounidigezh. Lavaret eo bet deoc’h, koulskoude, emañ ho peleien o sammañ mizoù pounner evit paeañ un doenn nevez da chapel Langristin... Ur vezh e veze d’ar barrez lezel toenn chapel Langristin er stad divalav m’emañ.

» Moarvat e klevot va galv, hag e teuilot da sikour ar presbital. Da bep hini da reiñ e skoazell deomp gant e wenneien, kalz pe nebeut, hervez e yalc’h. Tremen a rin, me va-unan, goude ar brezegenn, gant ar plad, en ho touez : kerkent ha bremañ, e lavaran deoc’h, va breudeur ha va c’hoarezed kristen : bennozh deoc’h evit hoc'h aluzen ; Doue r’ho pao.”

Hag e reas ar c’hure bras tro ar c’hadorioù, oc'h hejañ plad ar gest, a-hed e vrec'h gwisket gant ar surpiliz gwenn ledan, dindan fri ar barrezianiz. Hag e taolas pep hini e skod, bihan pe vras, e plad ar gest.

Er sekreteri, avat, e reas an aotrou kure ur pezh lamm, pa gontas e wenneien. Pezhiouù dek lur, re ugent lur e oa er plad, forzh pegement, kement-se n’eo ket souezh, rak denc’hel a ra Plougastell d’e vrud a barrez vat, ar vrokusañ hini marteze, e-touez holl barreziou Kernev ha Leon. N’eo ket zoken gant an hanter dousenn bilhedou hanter-kant lur a zastumas iveau,

e oa sabatuet.

Hogen, pleget ez-aketus, hag evel mezhekaet gant e dalvou-degezh, ha nevez-flamm ouzhpenn, ur bilhed mil lur en em guzhe etre plegoù ur bilhed dek lur. Mil lur ! Ne vezont ket kavet e godelloù goullo. Ha kaer a zo krediñ eo Plougastelliz kristenien eus an dibab !... un estlamm e oa kavout ur bilhed mil lur e plad ar gest !

* * *

Yann-Glaoda Kervella, avat, eus an Tinduff, ahont, war aod ar mor, en doa bet a-walc'h o sakreal hag o pec'hiñ hag o jarneal, ar sulvezh-se. Hag o kaout nec'hamant iveau.

Troet ha distroet en doa e holl c'holleloù ouzhpenn kant gwech, addigoret hag adfurchet e zoug-bilhedoù ler, pignet diskennet, dre deir gwech, an hent etre Tinduff, war aod ar mor, hag ar vourc'h uhel ahont war an dosenn, o sellour pizh er foziou hag e strouezh ar c'hleuzioù, turlutet en ostaleriou, goulennataet ki ha kagh. En aner. Kollet en doa e vilhed mil lur, n'ouie tripledie mod ebet pelec'h.

Pa voe graet ali dezhañ lakaat hopal un embann gant an tabouliner, en doa respontet gant imor :

"Koll pevar real ouzhpenn, setu petra a c'hounezfen..."

* * *

D'ar sul war-lerc'h, d'an oferenn-bred, e savas adarre, daoust ma n'oa ket e dro, ar c'hure bras er gador-brezeg. Ha raktal goude ar bedenn-sul hag eñ da reiñ trugarezioù kalonek da barrezianiz Plougastell ha d'o fediñ da genderc'hel d'en em ziskouez ker brokus, ken na vije paeet toenn nevez chapel Langristin...

"...Ha koulskoude," emezañ, "ret eo din anzav am eus bet

ur gaer a souezhenn, disul diwezhañ, o kontañ ho profoù, va breudeur ha va c'hoarezed kristen. Ya, ne nac'hant ket, daoust ma anavezan ho kalon vat ha tommder ho feiz kristen, souezhet on bet o kavout e plad ar gest ur bilhed-a-vil-lur !" — Sklaer ha fraezh e tistagas ar beleg ar c'homzennoù. — "Ha lavaret em eus dre va soñj e oa bet lakaet marteze dre fazi, e plad ar gest, hag e vije marteze, ar bilhed-se-a-vil-lur..." — sklaer ha fraezh e tistagas adarre ar c'homzennoù — "...un diouer kriz d'e berc'henn reuzeudik, dre ma n'en doa marteze nemet ar bilhed-se-a-vil-lur war e anv, rak n'eo ket roet d'an holl, siwazh, bezañ fortuniet.

» A-raok, eta, lavarout ur bennozh-Doue ispisial d'ar profer dianav, ker brokus e galon, e karfen bezañ sur n'eo ket kouezhet ar bilhed-se-a-vil-lur..." — sklaer ha fraezh evel uheloc'h — "...dre fazi e-barzh ar plad. Emañ atav er sekretiri, o c'hortoz e berc'henn reuzeudik. Rentet e vo dezhañ ma'z eus bet fazi. Ac'hanta, va breudeur ha va c'hoarezed kristen, piv en deus taolet er plad, evit toenn nevez chapel Langristin, ar bilhed-se-a-vil-lur a zo bet kavet ganin disul diwezhañ ?"

Yann-Glaoda Kervella en doa tennet hir war e anal.

Sevel a reas trumm en e sav ma voe darbet d'e gador kouezhañ war daoulin Job ar Gall, eus korn hent an Treizh. Ha teurel a reas herr :

"Me an hini eo. Ha graet em eus espres !"

(niv. 26 — Goañv 1943)

TALVOUDEGEZH LABOUR AR RE ALL

Yann Lousouarn, eus Botigao, 'kichen bourc'h Sant Yann, a oa deut da zegas ur c'harrad avaloù-douar troc'h melen d'ar Gelveneg.

Priz-mat a oa war an avaloù-douar. A-raok distreiñ da Votigao gant ur mell chakodad moneiz, hag o vezañ ma oa c'hoazh uhel an heol, Yann Lousouarn a oa aet d'ar beg, da sellout ouzh ar mor hag ouzh ar bagoù. Dav eo pourmen a-wechoù e-giz re giz-kêr ; ouzhPenn ma rank al loen kaout amzer da zebriñ e gerc'h.

E oa, dres, martoloded, nevez degouezhet diouzh ar mor, ha melloù botoù-kenou en o zreid, o tougen o feskerezh d'an aod : paneradoù brizhilli fresk-bev, skedus o liv glas war o c'hein ha gwenn war o c'hof.

Sellout a rae al Lousouarn ouzh ar bagoù o c'hoari brañsigell war an dour, hag o tognañ ouzh mein ar c'hal, izel, en traon dindan e dreid, pa daolas evezh ouzh ur martolod, da vat war e zaoulin, o kontañ bozadoù brizhilli da deurel er paneroù.

"Ya 'vat, gast," a soñjas Yann. "Ha ma kasfen kaoteriad d'ar wreg ?"

Stouïñ a reas ar muiañ ma c'hellas dreist spled houarn ar c'hal.

"Hep, va den," a hopas Yann da baotr ar vag, "pet dousenn brizhilli 'zo evit dek gwenneg ?"

(niv. 30 – Goañv 1944)

KALON AN OAN

"Ac'hanta ! Judaz, paotr Kerioth, e Judea, peogwir eo bet fiziet ennoc'h yalc'h an aluzenoù, teñzorig va diskibien, roit, me ho ped, d'an den-se ar priz a c'houenn ouzh e oan."

"Setu, Mestr ! Koulskoude e vije bet gallet kaout c'hoazh distaol."

Foar Vras Fask e oa, e-tal pemp Dor kér Jeruzalem. Edo Jezuz, e ziskibien ouzh e heul, o vale e-mesk tropelladoù blejus al loened hag o mesaerien ha staliouù ar varc'hadourien, strewet war an tirien rous-kras, e disheol ar voger-dro, uhel ha sonn, gant kanelloù ha tourioù.

E-tal dor Bethsaïda, anvet ives dor an Déñved, e oa bet dibabet gant ar Mestr, an oan a oa da vezañ debret da goan, hervez giz kozh ar Yuzevien, da geñver Gouel Fask.

Tennañ a reas Judaz diouzh e voujedenn un nebeudig pezhioù argant da baeañ ar c'houer, dre ma samme Yann, mab Zebede, al loenig gloanek war e ziskoaz.

Hag e lavare Jezuz d'e ziskibl muiañ-karet :

"Ac'hanta ! Yann, mab yaouank ar gurun, peogwir eo sammet ganeoc'h an oan Fask war ho tiskoaz, diskennit gant Per, amañ, betek ti Ibrahim, du-hont, en draonienn, e-touez ar gwez olivez hag alamandez. Goulenn a reot digor eus va ferzh, hag aotre da rostañ an oanig-mañ er forn. Goude-se, e teuot en-dro d'hor c'havout, me hag hor breudeur ebestel. Ma'z aimp da brezeg an Aviel da bobl Israel, 'keit ha ma vo deiz. Kaer e oa, hiziv, hadañ Komz Doue, va Zad, rak deredet eo niverus pobl Israel e Kér David."

Tremenet en doa Per e zorn war e doull-kil, ha goude-se war

vlevennoù e varv :

“Ha me, Mestr ? Petra 'rin-me ? Diwall ouzh an oan da beuriñ ?”

Evit dezhañ bezañ ar c'hoshañ e-touez an ebrestel, Per a oa chomet prim e deod, e-giz ar martolod ma oa. Mousc'hoarzhin a reas Jezuz gant bomm Per.

“Te zo Simon, mab Jona. Anvet out bet ganin Cephas, da lavarout eo Maen ! Ya, ar maen-font ma tiazezin warnañ va iliz, ar storier a gaso da Borzh ar Silvidigezh Bag diskibien ar C'christ, setu petra out. Evit ar pred, avat, daoust ma'z out da vezañ an uhelañ e rouantelez an Nefivoù, e ri skouer vat d'an holl oc'h ober paotr ar gêr, gant ar c'hefriodiù izel. Te a chomo war-dro an oan, 'keit ha ma vo er forn o rostañ. Da ziwall na varvo an tan, pe da virout iveau na droio ar rost da c'hlaou.”

“Da ober jostram, Mestr ? Me ?”

“N'eus ket a labour izel, Per, d'an neb a zo izel e galon.”

“Mat, Mestr ! Ha neuze, ne vo ket ul laz al labour.”

“Nann, Per ; hogen, tomm eo anezhi. Na gouskit ket re dindan gwez al liorzh. Neuze, va mignon Ibrahim a zo un ostiz hegarat-meurbet an tammoù anezhañ. Na dit ket re gantañ ouzh kostez kav ar gwin. Dav eo reiñ skouer vat.”

“M'hen tou, Mestr !” eme Ber. “Kit hardizh da brezeg an Aviel. Rostet e vo dispar an oan. Ha ne din ket ouzh kostez kav ar gwin da sistra.”

Hag e tiskennas Per ha Yann dre ar wenodenn war zirbin, risklus gant he meinigoù distag, davet an ti, e-touez an olivez hag an alamandez.

Degemer mat e voe graet dezho gant Ibrahim. Kerkent ha lakaet an oan etre daouarn ur mevel, e kimiade Yann yaouank davet Jeruzalem, ahont, war ar menez.

“Selaou, Brahim,” eme Ber, “na ginnig ket din muioc'h eget ur banne. Ar Mestr ne fell ket dezhañ.”

“Feiz, Per ! E-giz a gari. Mont a ray unan ganit atav, da c'hortoz ma vo lazhet an oan gant ar c'higer, ha digoret hag

aozet da lakaat er forn. Setu an alc'hwez. Fiziout a ran anti ennout. Pignat a ran e kér d'am zro. Marteze e c'hellin klevout ar Mestr o prezeg.”

“Apala ! Hennezh e teu brav ar Rimadell gantañ. Ha n'en deus ket mezh derc'hel kaoz ouzh ar paour-kaezh martolod, daoust dezhañ Mab Doue. Ar Farizianed a zo reut o c'hof da darzhañ gant ar warizi.”

Hag ez evas an daou zen o banne gant yec'hed.

Ur pennad goude, pa zeus ar mevel gant an oan renket brav war ur mell plad houarn, ha p'en devoe disklaouiet mat an tan ha lakaet pep tra reizh hag en urzhi en ti-forn, Per a “baeas” dezhañ ur banne, evel just, hag a drinkas gantañ evel just iveau.

N'oa mui, diwar neuze, nemet gortoz ken na vije poazh ar rost.

Ne droe ket an heol. En amzer-se, ne veze ket moulet journalioù. Ha forzh penaos, Per ne ouie lenn nemet war ur grampouezhenn. Ober a reas ur gourvez dindan gwezenn graoñ al leur, e lagad, avat, o parañ war ar forn. Dont a rae ar c'housked dezhañ. Neuze, e save, e rae un dro el liorzh, hag o tremen e-biou da gav ar gwin, e lipe ur veradennig. Digarez lazhañ an amzer atav, ha n'eo ket evit ar blijadur evañ boeson.

Alies iveau, e tigore ar c'heginer dor ar forn. Liv brav a gemere ar rost : an oanig bihan flour, digoret dre an hanter, a oa astennet a-zoare war e bikol plad houarn hag o kemer liv melen-aour. N'oa nemet ar galon, ur galon vihan netra, hag a chome ruz. Damgrenañ 'rae e-giz ma vije bet bev atav.

Per a zeue an dour d'e c'henou.

“Pelloc'h eo poazh va rost !” emezañ outañ e-unan, ur wech bennak, war-dro rouz an noz. Hag e sellas er forn.

Ur c'hwez, un dudi, a lammes d'e fri. Peurrosetet e oa an oan, sur a-walc'h. Mouskrenañ 'rae atav ar galon, e-giz ma vije bet bev.

“Un tañva,” eme Ber, “da welout ha poazh eo va friko.”

Hag eñ ha tapout ar galon gant beg e gontell, hag, hop !
"Barzh an toull, 'mañ 'barzh !" Ul lonkadenn : ur galon oan, ur galon vihan netra. Poazh-mat e oa.

Ha Per da gav ar gwin da evañ ur banne da lakaat e lonkadenn da vont war-draoñ.

Goude-se, e tennas ar rost diouzh ar forn.

Edo, dres a-walc'h, ar Mestr o tiskenn da goaniañ, e ziskibien ouzh e heul. Per a oa bliv e lagad o reñ dezho degemer er sal-debriñ. Na petra ! Biskoazh n'oa bet rostet ken dispar un oan Fask gant keginer ebet.

Jezuz, avat, en doa sellet iveauz ouzh lagad Priñs an Ebestel.

"M eus aon," emezañ, "e klever ganeoc'h ar c'hwezh anezhi !"

Huanadiñ ha mousc'hoarzhin a reas war un dro :
"Martolod !" emezañ, nemetken. "N'oa ket ur rebech."

Hag an holl ouch taol, gant cholori ha naon bras, Per ha Yann, ha Judaz, pep hini en e blas, evel m'o gweler war daolenn vrudet Leonardo da Vinci.

Ha Jezuz ha stagañ gant pedenn ar Benedisite, hag ar goanierien hag azezañ.

Ha Jezuz adarre :

"Ebestel garet, emaomp o vont, ur wech ouzhpenn, da zebrñ kenetrezomp an oan Fask, evit magañ hor c'horf, a drasur, hogen iveauz, evel m'eo bet kemenet gant Moizez, ar profed meur, evit eñvoriñ tremen an Ael Lazher e bro Ejipt, ha deiz-treizhañ ar Mor Ruz gant Hebreiz.

» Ac'hanta ! P'hoc'h eus hadet a-zevri, a-hed an deiz, komz ar wirionez e-touez bugale Israel, c'hwi a vo ur vad d'ho kalonoù lidañ ar Goan gozh. Kenludit etrezoc'h an oan a zo bet rostet ken dispar gant Per ! Debrit hag evit ! Me 'm bo trawalc'h gant ar galon. A-hend-all, en em vagin o komz gant Doue, va Zad.

» Debrit hag evit, va diskibien dibabet ! Te, Per, a zo bet gounezet ganit, evit da labour, ar gwellañ tamm a zo el loen. Dibab ha kemer : koretenn, morzhed, pezh a gari. Me 'm bo

trawalc'h gant ar galon.

» Hogen... avat... pelec'h emañ ar galon ? Ne welan ket ar galon. Gant piv eo aet kalon an oan ?"

Sellout a reas an holl pep hini en e blad, goude-se e plad e amezeien, hag er plad bras houarn. N'oa na liv na roud eus ar galon. Sellout a rae Per evel ar re all. Souezhet evel ar re all.

"Biskoazh kemend-all," a lavare Jezuz. "Gant piv eo aet ar galon ?"

Den ne ranne grik,

Ha Jezuz da Ber :

"N'eus bet den war-dro da forn, Per ?"

"Den nemedon, Mestr."

"Ha n'ouzez ket da belec'h eo aet ar galon ?"

"Nann 'vat, Mestr !"

"Souezh !"

"An oan-se n'en doa kalon ebet, 'michañs."

"Evelato ! Ur galon a vez roet gant va Zad da gement krouadur a vez lakaet Gantañ war an douar."

"Ma, Mestr ! Hemañ n'en doa kalon ebet, setu !"

Hejet en doa Jezuz e Benn, diskredik.

"M eus aon ez eus bet en ti-forn un taol termaji bennak diwar-benn kalon an oan-se. Pe c'hoazh... nann, ne damallin den, nann, a dra sur ! Hogen, pa n'emaomp ken nemet etrezomp, klevit : an neb a anzavo eo bet debret gantañ kalon va oan, a vo roet dezhañ ur werennad gwin muioc'h."

Ha Per, prim-tan :

"Me eo, Mestr !"

Bet klevet e Douarnenez

(niv. 27 – Nevez-Amzer 1943)

Matao Kerino, baraer e kêr Wened, a zo outañ un diael a fogaser.

Evel just, n'en deus ket e bar evel chaseour. Gedon, konikled, klujiri, kefeleged, driski, gouelini, brini, pennoù-ruz, houidi gouez, pluñv pe vlev, ne chom hini war e lerc'h. Emesañ

Hogen, gouzout a ra iveau an holl eo berrwel Matao. Tennañ 'ra eveldon, da lavarout eo fall-du. N'eus den, ouzhpenn, ha ne oufe e vez lazhet (?) gantañ e jiboes, lakaomp... e stal ar c'higer-moc'h pe, c'hoazh, gant ar bigrier.

Na petra 'vat ? Graet e vez van d'e grediñ...

Dilun da noz, e tegoeuzhe en ostaleri "Skeudenn Santez Anna", war marc'had al loened. Edo aezet oush un daolig, goullo e sac'h war e gein, ur chaseour all, Sulian Dalido, marc'hadour glaou.

"Salud, Sulian, Mat ar pernod ?"

“Salud, Matao. Diskenn a ra war-lerc’h seurt galoupadenn.”

"Chase 'z eus bet, Sulian?"

"Kaoc'h-ki, ya ! Ha te, Matao ?"

"O, me ! Treut ! ... an tammig gad-mañ, netra ken." Hag e taole ar Chéringo war un daol ur nezh mell gad lart-toaz.

Sellout a reas Dalido ouzh preiz egile gant avi hag estallm. Neuze, o vont d'ar c'had, e tigoras he malvennoù gant e zauo viz, dre m'he c'hweshae flour ha goustad. A-benn ur reuziad, e troe ouzh Matao Kerino. Ur prenn en doa gaet d'e vourenn, hag hejiañ 'rae e benn :

"Ma, paotr !" emezañ. "Houmañ oa poent bras dit he lazhañ."

(niv. 10 - Nevez-Amzer 1938)

YOUENN DREZEN

BEVAÑ

Ur Vigoudenn gozh, kramennet ha roufennet he dremm, ha kruchet he c'hein, ken na oa, a oa azezet, o tommheoliañ, hec'h-unanig, harpet war he bazh, e traoñ diri mein ar groaz a zo savet e penn an hent geot a gas da zismantrou maner Lestiala, e Ploveur.

Hag e c'hoarzhe outi hec'h-unan. Hag e c'hoarzhe, siwazh dezhi, a galon vat, ken na vere an dour diouzh he daoulagad :
“Ve, moereb ! Me 'lavar e c'hoarzhez kalonek.”
“Ya ! Va faotr bihan ! Gant ar joa da vezañ bev !”

(niv. 10 – Nevez-Amzer 1938)

YOUENN DREZEN

PILHAOUER TOULL-AR-SARPANT

Anton Jezekel a oa bet darbet dezhañ, o vont e-biou da Doull ar Sarpant, kaout e gorfad strafuilh.

Anaout a rit ar pezh tachennad douaroù pri-se, ne gaver warno, dre hed ha lec'hed, nemet dour-chag, broen, ha touolloù e-leizh skoachet dindan geotachou divat, ar yeun, en ur ger berr, a 'n em astenn etre bourkoù Gwipavaz ha Gouenoù, en daou du d'an hent bras.

War-dro rouz an noz e oa. Edo Anton Jezekel o vont da dreuzañ ar pont bihan. Eno, war a lavared, e veze gwelet traoù. Ha klevet iveau, moarvat. Rak, setu taolioù skourjez o strakal, ha youc'hadennoù ha sakreoū o tarzhañ, pеdra da lakaat ar c'hwezenn yen da c'hebiañ deoc'h ho roched war ho kein. Ha “tri mil mallozh va Doue !” amañ, ha “ha me 'droc'ho e tammoù, mab-gast lorgnez koatet ar bordilli !” ha “kerniel diaoul ar Youdig hag e gi du daonet !” war ar marc'had. Ur sabad !

Ar Jezekel a oa outañ ur pikol den, paket mat, ha krapet start ouzh an douar. Hejañ 'reas e skrijadenn gentañ, ha sellout a reas er yeun diwar gorre ar pont bihan. Ahont, war e zorn dehou war-du Gouenoù, e welas ur c'harr dianket diwar ar wenodenn strizh, ha sanket unan eus e rodoù betek e ahel en ur poull fank.

Tostaat a reas Anton Jezekel.

“Hu ! Bailh !” a hope ar charretour, dre ma sache war benn e varc'h. Al loen a oa anezhañ ur bided Kernev, sec'h ha bev e-giz e vestr. Sachañ 'rae endra ma c'helle. Nemet re zon e oa aet ar rod el lagenn. Ne fiñve ket ar c'harr. Traskal, ne lavaran

ket.

Ar c'harr a oa leun-tenn : pilhou ennañ, dastumet e kêriou ar maez a-hed an hentoù, ha lien, danvez liñselioù da werzhañ pe da reiñ e trok, hervez mod ar bilhaouerien ; rak ar charretour a oa ur pilhaouer a Lokevred, Brenniliz pe ar Fouilhez, hep ket a var. Ha droug ennañ, m'hel lavar deoc'h. N'eus ket d'an dud bihan sec'h da vagañ seurt korfadoù imor.

"Va den mat," eme al Leonad, "m'eus aon e vefe dereatoch deoc'h, e-lec'h droukpediñ evel ma rit, prometiñ un oferenn d'an anaon gaezh, pe kinnig ur c'houlaouenn da sant Gouenou binniget, evit tennañ war ho penn skoazell an neñv, d'ho sachañ alese."

"Fidamdoue, marteze, paotr ! Pemp kant skoed a roin d'ar sant, mar kirit, ma tenn ac'hanon diouzh seurt toull-ifern."

"Nann, Toull ar Sarpant, va den mat !"

E-keit-se, e harpe ar Jezekel e skoaz ouzh lost ar c'harr ; hag ar bided o sachañ reut, ar wazed o vac'hañ pennok, — hioup ! — setu difankigellet ar c'harrad pilhou.

Etre c'hwezïn ha c'hoarzhin, al Leonad ha paotr Kernev a dape o anal en-dro.

"Selaouit, va den mat," a c'houlenne ar Jezekel, a-benn ur pennad.

"Ho karr, ho loen, hag ho marc'hadourezh, lakaet bern war vorn, ne dalvezont ket pemp kant skoed. Kavout a ran souezh ho pije kredet prometiñ pemp kant skoed d'ar sant evit kaout e sikour."

Ober a reas egile un hej d'e skoaz :

"Mil skoed em bije prometet zoken. Tailhet em bije dezhañ."

(niv. 15 – Hañv 1939)

YOUENN DREZEN

BLAZ AR GWIN

Edo Job Koetmeur, ozhac'h e Nein, o c'chedona, a-hed ur parkad kaol pa zegouezhas warnañ gward maner Roskoed-Fili, e Regini.

"Difennet eo chaseal war zouaroù Roskoed-Fili," eme ar gward. "Ret eo din merkañ hoc'h anv, evit an del-gastiz."

"A zo reizh !" a respontas ar jiboesaour, "N'ouien ket e oan dianket war zouaroù an Ao. Kerkadio. Daoust hag emañ da vestr er gêr ? Koulz din mont da bacañ va dle diouzhtu."

"Er gêr emañ. Kenavo, aotrou Koetmeur."

Degemer hegarat a voe graet er maner d'an ozhac'h gant mestr an ti. Ur fazi n'eo ket un torfed, na petra ! Hag e paeas ar chaseour priz e gastiz : kant lur,

"Ha ma'z afemp d'ar c'hav d'ober un tañva d'ar gwin ?" eme neuze an Ao. Kerkadio. "Bet em eus, nevez zo, un nebeud boutailhadou..."

"Laouen !"

Karget e voe pep a werenn.

"Yec'hed !" eme Gerkadio.

"Yec'hed !" eme Goetmeur.

Hag ar banneoù war draoñ : ur gwinig gwenn sec'h, blazet e doare.

"Penaos e kavit va gwin ?" eme Gerkadio.

"Kerik !"

(niv. 24 – Hañv 1942)

AN INTAÑVEZ HAG AR VI

Mari-Helena gozh Hello a oa klañv ganti he den war e wele, tremen pemp miz a oa, en tiig gwenn o doa lakaet sevel, e Sarzhav, war bennhent Arzhon.

Ur c'hleñved langis, dianav en hor broioù, ha tapet en Inizi gant Chim Joubiou, he den, en amzer ma oa kabiten war al listri-kenwerzh. Mari-Helena, diouzh he zu, n'oa ket yaç'h-yac'h, abalamour d'ur c'hleñved-kalon. Ha, neuze, aet e oa an daou bried war an oad,

War gemenn ar medisin, ar Joubiou a oa ret dezhañ lonkañ bemdez ur vi fresk. Uzañ teod e vefe lararout deoc'h na vije ket bet fiziet gant Mari-Helena gozh en amezeg ebet evit ar gefridi. Mont a rae bemdez, hi hec'h-unan, da gerc'hat he vi nevez dozvet, en ur gêrig war ar maez, eur c'hardlev bennak eus bourc'h Sarzhav. Ur wall drotadenn d'he divesker kozh. Nemet, na petra, evit yec'hed he den e oa !

Setu ma chomas klañv d'he zro, un abardaevezh gant he c'halon.

An nozvezh-se, end-eeun, e tremenas ar c'habiten-vor. Ranngalonet an holl, ha nec'het.

"Paour-kaezh maouez kozh, penaos e tegemero ar c'hehoù, gant he c'hleñved-kalon ? Skoet e vo d'he zro gant taol ar marv..." a huanade kerent hag amezeien.

"Gortozomp, evit komz, ken na vo gwellaet siwazh dezhi," eme unan bennak.

"Gortozomp."

Graet e voe war-dro ar glañvourez, evel ma ne vije bet den marv en ti. Pa veze degaset kaoz ar vi fresk, e veze atav un ene

evit respont : "N'en em chalit ket, Helena gaezh..."

Pa voe poent kas d'ar vered korf ar c'habiten, e voe sammet kuit an arched, sioul ha didrouz, dre ar prenestr. Ha kuit an interamant, d'an iliz, war vegoù an treid. Hep kloc'h na kan beleien.

Mari-Helena gozh, en he c'hambr, a oa muioc'h a dregas en he fenn gant yec'hed he fried eget gant he fallaennig, ha menegiñ a rae ar vi bep ar mare.

Pa voe dambare, ha war-nes sevel, e voe ret, koulskoude, diskuilhañ ar wirionez kriz d'an intañvez paour.

Diskuilhet e voe, goustad, gant evezh, ha komzennoù gwisket blot. Ha Mari-Helena gozh ha tennañ war hec'h anal :

"Ma," emezi, "an den kaezh, e-giz-se ne vo ket dav din mont bemdez mui da gerc'hat dezhañ e vi."

(niv. 25 – Diskar-Amzer 1942)

AR FOOT-BALL KAPOUCHOU

'Lec'h mont d'ar skol, Ivon Berr, eus Traoñ Pont Gwern, e Pont 'n Abad, a oa chomet, gant friou-karn eus e oad, da c'hoari polotenn e porzh ar Jentrig, e Penn ar C'hap.

Stlapet e voe re rust ar bolotenn gant Ivon. Ma'z eas da skeiñ ouch prenestri Lij ar Virgoudig. Ha torret ur werenn. Ne vije bet nemet hanter droug, pe tamm droug zoken evit hor friou-lovr, panevet en em gavas un test : Lij ar Virgoudig, hec'h-unan, o tiskornañ, dres d'an ampoent, dre ar vanell gant ur sailhad dour.

"I che, lavagnoned !..."

Ha Lij war-euen da Draoñ Pont Gwern, da di mamm Ivon, Soaz Kaorantin Pavioù Raden. Houmañ oa o peurechuiñ skaotañ traouù merenn.

"Lârit 'ta, Pavioù Raden ! Ho mab 'n deus torret va gwer du-mañ gant e foot-ball kapouchou !"

"Pér rin dein ? Lao neiñ ? Me na ve kaset d'an prizon !" (Petra 'rin dezhañ ? Lazhañ anezhañ ? Me an hini a ve kaset d'ar prizon !)

(niv. 26 – Goañv 1943)

SKRAPADEG AVALOÙ TREOUGI

War an abardaez : emañ taolioù an añjeluz o paouez kouezhañ diouzh tour an iliz. Ar moged a droidell goustad a-us d'an toenoù mein-glas. Mare koan eo.

Paotredigoù ha krennbaotred Rozig ar Mager a zo azezet, evel kustum, war an tirien dindan bochadig gwez evlec'h an Dourig Kozh en tu all d'ar foenneg.

Pep hini a zo gantañ, etre pennou e zaoulin, ur mell skudellad soubenn ar rouz. C'hwech'h, nav, unnek, trizek vloaz, berr hag hir, tev ha treut evel m'emaïnt, friou-mec'h ar Rozig a zo tammoù gwazed anezho. Toull eo alies o bragoù war o fenn a-dreñv, sec'hāñ a reont atav o fri gant o mañch, met gwazed bihan int. N'o deus ket aon rak o skeud ha kalonek ez a o soubenn ganto war-draoñ, ognon hag all.

Diskennet eo an heol, n'eus ket ur goabrenn en oabl ruzroz ; c'hwezh vat, ne lavaran ket, e-giz c'hwezh mel, ur frond flour d'ar fronell, hag a laka dour da zont e-barzh ar genoù.

"Me 'glev c'hwezh avaloù."

"Me iveau. Diouzh Treougi e teu..."

"Oy ! Me 'z afe ganin meur a hini war-lerc'h ur banne soubenn vat evel houmañ."

"Na ganin 'ta ! Ha ma'z afemp da Dreougi !..."

Tudoù kaezh ! Ne voe ket sezihdaletoc'h ar soubannoù o tiskenn. Tapet e voe ar paz gant daou pe dri ken bras o doa lakaet al loaiadoù en o dremmoù. Prim ar skudilli d'ar gêr, prim ar sac'h diouzh an armel, pe ur mouchouer bras, pe ur pennad kordennig voan da dreñ en-dro d'an dargreiz. N'eo

ket evit mirout diouzh ar brageziou da gouezhañ ; evit diwall an avaloù e-barzh ar c'hrubuilhoù, ne lavaran ket.

..Ha prim ha prim emañ erru ar baotred adarre dindan evlec'hennou bras an Dourig Kozh.

O anvioù ?... Blev Gwenn, brasañ galouper noz ez anavezis mors, aet da vartolod abaoe ha bet e-pad bloavezhiou o kantron e broioù ar Chinoaed ; Morvan Togn ; C'hwezh-Vat ha Lili Tal-Brizhou, lesanviou anat deoc'h ; ar Brenn, ur masikod, ur vouezh dezhañ e-giz d'un eostig, hogen laer e-giz ur c'hazh ; Per Lallac'h, merket don e jod gant ur gleizenn, abaoe ma oa kouezhet en traon diouzh ur wezenn bin ; al Lubi, Kefeleg, va c'henderv ha me ; ar Garzh, paotr ar "viloioù" ; Bolzer, ar c'hakouz ; ar Fiouig, enebour ar re binvidik a-viskoazh, nemet lezirek touet ; ha neuze an Dag, an Dag paotr e vrec'h fall, an Dag "brec'h-yod" evel ma lava-remp. Ur vandennad ac'hant, peadra da skarzhañ kement liorzhad avaloù a vleunie e bro venniget ar Vigoudenned.

Ar C'holomb kozh n'oa ket muioc'h a vall war e vartoloded da dizhou an inizi, eget warnomp da vont d'an arigrap da Dreougi. Gortoz a rejomp an defivalijenn, e-pad ur reuziad amzer. Dizañjerusoc'h eo mont dezhi dindan askell an noz. Padal, loar gann e oa an nozvezh-se. Sklaer ar maeziou evel e kreiz an deiz !

Mat evelato ! Hag ar baotred en hentoù, ur safar d'o heul, goust da zivouzarañ ur c'hloc'h, penn-da-benn hent bras Pornaleg.

Lavaret em eus deoc'h n'o doa ket aon rak o skeud. Mont a reont e-biou da barkeier moredet e skleur al loar, da bennoù-tiez serret kloz, da zaou goad don, ma ne gredent ket re sellout e-barzh, ken teñval e oant. Ha setu Treougi. Peoc'h raktal. Ar maner a zo ouzh e goadoù, ahont, evel ur voger du uhel, savet a-dreuz an hent. Sioul eo pep tra en-dro dimp.

Ar grilh-douar, ar raden sec'h, ar mouar du war an drez hag ar gwez pin a zo kousket diniec'h o c'houstiañs, evel m'eo kousket kement den onest, aet skuizh ; hag onest ?... Feiz !

Va Doue !... Sevel e viz an neb ne reas ket ar pec'hed !...

Prennet e veg gant pep hini ; trouz ebet war ar maez, nemet, a-wechoù du-hont, ur c'hi bennak o harzhal ouzh al loar.

Lammat a ra ar baotred dreist ur c'hleuz ; treuziñ a reont ur c'houblad parkeier, ha goude ur c'hood gwez pin. E traon ar c'hood ha gwaskedet gantañ, ur stivell hag ur feunteun gozh. Ur stivell, gant melloù kein karrezek tro-dro, ma teu ar merc'hed da bradañ o c'huez en deiz ; ur feunteun darempredet a-viskoazh gant ar c'halouperien a oa ac'hant. Meur a wech hor boa kavet gras dont da derriñ hor sec'hed en he dour sklaer, p'edomp er skol-louarn.

Al loar a lintre he c'hann, e-kreiz ar stivell, ker splann hag en ur melezour.

En em vodañ 'reas ar baotred en-dro d'ar Morvan Togn, ur skrifelleg hir war e zivesker, oadet a bemzek vloaz. Dibabet e oa bet da vestr ganimp, ha reñ a rae e urzhiou evel ur gwir rener. Komz a rae war e bouez hag a vouezh izel, en ur dreñ e Benn a-zehou hag a-gleiz.

"Tri c'hat metr ac'halen emañ al liorzh avaloù, paotred ! N'eo ket dav en em lakaat droch evit diskouez n'hon eus ket aon. Taolomp evezh eta paotred ! Gwall dud eo re ar maner. An hini a chomo da stlejañs a bako un tenn fuzuill ker buan ha tra. Gant grouan holen ouzhPenn... Laerezh avaloù Treougi ? Koulz laerezh ul leue diouzhtu e kraou va moereb Chann."

"Da voereb Chann n'he deus leue ebet."

"Ne lavaran ket iveau, leue da-unan ! Met paotred, ma n'hoc'h eus ket c'hoant kaout dent ar chas e strad ho pragoù hag e kig o feskennoù, evel just ; ma ne blij ket deoc'h ar skourjez war ho tiskoaz ; ma ne fell ket deoc'h chom stag ouzh ur wezenn e-pad an noz, serrit ho kenou, lakait voulouz en-dro d'ho treid, hag hastit buan."

"Sell 'ta ! 'M eus aon en deus hemañ aon ! Kerzh d'ar gêr neuze, Togn !"

"Aon ! Ro peoc'h d'am penn. Me 'm eus skiant-prenañ, me, ma ne fogasan ket eveldout. Hag un ali mat a zo mat da gaout, dreist-holl evit ur genaoueg egistout. C'hoant avaloù am eus kement ha te, ha c'hoant mont da gousket em gwele 'm eus iveau, hep tammoù holen pe skilfoù chas e-barzh va feskennoù... Hag evit se eo e lavarin dit serriñ da veg ha sentiñ ouzhin. Me eo ar mestr ha me 'lavar eo poent bras stagañ ouzh al labour..."

Ha kuit hon ebrest, astennet ganto o gouzoug, koutik, a-dreuz ar c'hood pin, penn-da-benn ar c'hleuziadoù strouezh. Ul lamm a-dreuz hent bras Pornaleg, un hed kleuziouù adarre. Setu liorzh ar maner.

Ur c'harzh uhel tro-war-dro, gant raden hir, ha spern ha stouezh ha targosouù derv. Ha ni o tic'houzougañ dre ar riboulion, diwar gorre ar c'hleuz, e-barzh al liorzh. Difiñv an noz, moredet ar gwez avaloù. N'eus ket ur bouchad avel en oabl. Ar gwez, sklêrijennet klok gant al loar, a zo stouet o skourrou betek an douar. Pet ez eus anezho ? Dek, ugant, tri-ugant, ouzhpenn kant, e renkennadoù ingal. Kristenien geizh ! Nag a avaloù, nag a avaloù, skoachet flourik e-touez an delioù !... Keuz am eus da vezañ degaset ganin ur sac'h re vihan.

"Ac'hanta ! Mont a reomp ?" a c'houlenn ar Blev Gwenn, a-zindan ur vodenn lann.

"Ya, ya !" a daole ar Morvan Togn. "Te, Bolzer, kerzh da ober ged, du-hont, a-dreñv puñs ar vereuri. Ma klevez trouz, ur c'hwitelladenn !... Kompren a rimp. Ni en em denno pep hini diouzh e du, d'en em gaout en-dro d'ar stivell evit lodañ an avaloù. Komprenet eo paotred ?"

Gleb-glizh eo ar geot ; petra 'vern ? C'hoarzhetoù ho pije gant lavagnoned Rozig ar Mager, o vont a-dreuz al liorzh e-giz kizhier, war balvoù o daouarn ha war o fennou-daoulin. Daou du-mañ, tri du-se, en em silañ 'reont e-barzh teñvalijenn du-pod ar gwez. Dizale e voe al liorzh adarre evel ma ne vije ket bet un ene enni.

Aet e oa ar Gerc'hiez — me, mar kavit gwelloc'h — gant ar C'hefeleg, e genderv d'ur wezennad avaloù skildrenk, anavezet mat ganto. Kinnig a rae ar skourrou terriñ gant samm ar froucezh, melloù avaloù mirzhin ha melenek, tud paour ! Azv, ur c'hwezh vat d'o heul, peadra da lakaat dour deoc'h en ho kenouù e-pad pevar bloaz. Kement e oa, ma ne ouien dre be du stagañ ganti. Sankañ 'ris va dent en unan, ha bec'h dezhi ! Ur sac'hig bihan divalav am boa degaset ganin, avat ! Leun e voe kerkent. Hag amzer am eus iveau da gargañ va c'hrubuilh ? Ur sell a-raok e-barzh al liorzh : goullo eo atav e-giz ur vered. 'M eus aon e tarnij huanadou zoken. Anaon ? Avel ? Ya da ! C'hoarzhadennoù mouget, ne lavaran ket.

"Tarzhañ a ray paotred ar Rozig gant an avi !" a voe klevet. Skañvaat a rae ar skourrou. Laouen e oa hol lakepoded. Padal, evel un taol kurun e-kreiz bodadeg konikled ar waremm, e skiltr ur c'harm :

"Kas warnomp ! Hou ! hou ! hou..."

Dispourbellet e zaoulagad, dilammet e oa ar gedour el liorzh en ur hopal, hag e tifret, hag e fusté, treuziñ a reas al liorzh evel un tenn. E-giz ul loen sot. Strafuilh ! Ha youc'h ! Ha tec'h timat war-du ar c'hood pin. Bras ha bihan, tev ha treut, sachañ a rae pep hini e gihoroù, ha dillo !

Amzer dastum va sac'hadi gant ar gwez, ha me ha sankañ tizh eun davet ar c'harzh tostañ. Ne santis ket allazig an drein-spern, me 'respont deoc'h. Troc'h et e oa va anal.

Edo ar gward el liorzh, ur penn-bazh spontus en e zorn. Aiou ! Kein unan bennak, Gant ma ne vo ket va hini. Ha ne vo ket ! Diwar ar c'hleuz, houp ul lamm... e-barzh an dour ! Gwashañ c'hoazh ! Stagañ a rae al lec'hid, lemm e oa an elestr. Bourbouilhat a rae an dour-chag ; ha me a oa karget va botoù ha glebiet va bragoù...

Emaon er-maez avat. Un toull en avel, ha me ha redek, ha redek, ma ouien ober. A-benn ez is er gwez pin hag en ur maen bennak. Hogen n'em bije ket redet buanoc'h ma vije bet an tan em fenn a-dreñv.

Setu ar stivell. Den ebet ! Trouz ebet ! Sell ! Me zo ar c'hentañ. Eo ! Emañ erru ar gedour. Sakre Bolzer ! A-boan ma c'hell kaout e anal, eñ iveau ! N'eo ket diskelfet c'hoazh.

Diouzhtu war e lerc'h e tegouezh ar Maoutig, ur roued da vont d'ar marc'had gantañ war e skoaz, ha goude ar Blev Gwen. Hemañ evit bezañ skañvoc'h, a oa bet stlapet e avaloù gantañ war an hent. Kavout a reas an nerzh evelato, da follin :

"Cheulk ma'z out !" emeañ d'ar Bolzer. "Hag e oa dav dit hopal e-giz-se ? Diblaset eo va c'halon..."

Ar C'hefeleg, al Lubi, al Laer-Rouz, Morvan Togn a zered, an eil war-lerc'h egile, o c'hoarzhin glas an darn vuiñ anezho; pep hini avat, o tiskargañ er bern, samm e avaloù, ur bliadur. Evit ober al lodoù, ne c'hortozer mui nemet an Dag.

"Pelec'h eo chomet adarre an Hini Brec'h Yod ?" a c'houlennas ar mestr.

"Ar stroalleg-se a vo bet tapet gant an den," eme ar Brenn, paotr an iliz.

"Tapet ? Houmañ a vefe unan neuze. Deuomp da welout."

Ur gwiskad raden da guzhat ar bern avaloù, ha kuit ar baotred dre ar c'hood teñval adarre, da welout pelec'h e oa chomet an Dag.

Allas ! Deuet e oa ar wirionez gant ar c'hurust. Ret anzav edo ar Brenn finoc'h eget kaoc'h louarn. An hini finañ...

Paket e oa bet an Dag. Ha fest ar vazh en e enor ! Tamolodet a-dreñv ar c'hlouezh strouezh, ni a wel, ni a glev.

Gward maner Treougi, imor ruz en e gof, a heje e benn-bazh, ur pikol penn-bazh, gant un dorn ; gant un dorn all e sache war skouarn an Dag, hag e foñse ar paotr paour :

"Ha ! Tres-kroug ! A ! Laer ha mab laer ! Me da bako me, koll-boued, fall tra, lovr-Frañs, penn-tach !... Dont da laerezhaavalou-me ? Evit da c'hopr, un taol fuzuill e-kreiz da zaoulagad, mab an diaoul, un taol fuzuill, bremak... Alo ! D'ar maner !..."

Ar paour-kaezh Dag a oa gwisket liv ar marv war e zremm,

nemet ur skouarn ruz-tan an tamm anezhi... Ken sabadac'het avat, ken korilh a oa e dres, ma taolas unan :

"Dag, na gac'h ket ez pragoù. Dag !"

Ma tirollas an holl gleuziad da c'hoarzhin kreñv.

Sebezet krenn ar gward. Diskregiñ a ra diouzh brec'h e brizoniad ; sailhañ 'ra davet ar c'hlouez ; sellout a ra. N'oa tro-dro, na ki na kristen. Evel just. Rak difretet e oa kuit hol lamponed, ha buan, ha didrouz, dindan goudor du-dall ar gwez pin.

Kounnar vrás er gward. Evel just iveau. Aes an dra da gom-preñ. Diskenn a reas diwar e gleuz, o krozal :

"Paeañ a ray egile an holl... Met... Met !..."

Egile, evel just atav, n'oa ket chomet da c'hortoz. Amzer dastum pemp pe c'hwec'h aval war al leton, kement-se atav, tec'hout e oa kuit an Dag.

Setu m'eo degouezhet e-tal ar feunteun, a-benn ar fin, glas e veg, troc'het e anal. Goap a reer outañ :

"Plijadur ac'h eus bet Dag ? Pelec'h out abaoe, Dag ?"

"Va brec'h an hini eo."

"Redek a rez gant da vrec'h, te ?"

"Nann ! Nemet krog e oa an den em brec'h, N'oan ket evit tec'hout !"

Holl emaomp bremañ gwitibunan, en-dro d'ar bern avaloù, re zous anezho, re drenk pe skildrenk, re c'hwerv, azv ha glas mesk-ha-mesk, — an avaloù, n'eo ket ni !

Rannet eo ar bern, kement ha kement da bep hini. An Dag — o gounezet en doa — a vœ roet dezhāñ, evit e lod, ar brañavalou hag ar re wakañ.

Mont a reomp, goude-se, da dapout an hent bras. Ha dre ar gazel, e tistroomp da Bont 'n Abad, en ur vale d'ar paz, evel soudarded, en ur youc'hal son avaloù Treougi.

Ez an d'e ganañ deoc'h.

"Ha krediñ a rit eo dav-dav ?"

"Mat-tre ! Mat-tre !... Neuze... Noz eo anezhi ; poent eo mont da gousket. Kenavo ur wech all.

(niv. 9 - Goañv 1938)

SERRIT AR GLOUED WAR HO LERC'H

Ul laz-korf eo alies al labourioù war ar maez dreist-holl pa ranker chom teir sizhun ha pelloc'h a-wechoù dindan an heol berv hag ar glav da reiñ aer d'ar boetrabec da goulz ar c'hwennadeg. Moarvat n'eo ket dav din lavarout deoc'h pegen tenn eo ar vicher-se evit lod, o vezañ ma ne c'hellont ket padout gant ar boan gein.

N'eus forzh, da heul ar re all e ranker mont gant ar park ha dic'hastit mar karit ma ne fell ket deoc'h e veve taolet douar en ho potou gant an hini a zeu war ho lerc'h ha ma ne bliñ ket deoc'h kennebeut gwelet ar mevel bras o kemer "lañs a-raok" warnoc'h ha degouezhout d'an talar gant e renk a-barzh ma vefec'h erruet da greiz ar park gant hoc'h hini.

Koulskoude, ret e vez ober ur sav-kein mare-mare, ha pa ne veve ket graet, ne c'heller ket chom dilavar e-doug an deiz evel just. Re enoeüs e veve. Pep hini a gont e damm e-ser mont eta, ha tuet e vezet dalc'hmat da gontañ marvailhou ha da vroudañ chupennou d'an nesañ. Na petra 'ta ! Berroc'h e vez kavet an amzer.

War ar poent-mañ paotred Pleiben a zo gwall gemenerien. Klevit !

A aotrou S., merour er barrez, a oa abaoe pell zo e-unanig o ren e diegezh. Gantañ ur vatezh, daou vevel goust, Tin ha Laorañs, hag ur c'hennard, ar paotr-saout. Ne oa ket an aotrou S. ul lezireg avat, ha pell ac'hane zoken, ha da goulz ar c'hwennadegezhioù stagañ a rae e gorf d'al labour kerkoulz ha forzh piv. En enep d'ar boaz, ar "c'houilh", evel ma rae outañ e vevelien, a groge atav da ziwezh gant e erv, kuit da

zaleañ ar re all ma tegouezhfe gantañ kaout ezhomm da vont d'ar gêr, evel ma lavare. Ne veze ket gwall chalet kennebeut pa gemere ar re all lañs a-raok warnañ. Derc'hel a rae da vont brav gant ar park ha netra ken.

"Sell 'ta ! Pelec'h e chom ar c'houilh," eme Din un devezh. "N'ez a e neblec'h hiziv. Roomp an dorn dezhañ da bakañ ac'hanomp 'ta."

"Te 'gav dit e talv ar boan ?" eme Laorañs. "Ne ehan ket da reiñ bronn da droad e drañch."

"Ya, prederiet bras en deus an neuz da vezañ," eme Din. "Eñ, ken troet-all da varvailhat ha da farsal, n'en deus ket distaget ur grik abaoe ar mintin-mañ."

D'an ampoent ar paotr-saout a oa degouezhet e toull ar skalier.

"Reun," emezañ d'e vestr. "dav eo deoc'h d'ar gêr da leuskel an tarv da Vailh Gwenn a zo du-mañ, o kolea."

"Ma ! Mont a ran neuze," eme an aotrou S., en ur sankañ e drañch en douar e-lec'h ma oa degouezhet gant e renk ha d'ar gêr pres warnañ.

"Hag adarre !" eme Laorañs. "Petra ar c'hast a zo kroget e revr saout ar gêr-mañ. Bemdez e vez ludik unan bennak anezho."

"A gav dit," eme Din. "Me 'gredfe kentoc'h eo un digarez kaer en deus kavet aze ar c'houilh evit mont d'ar gêr da welout e dammig traou."

"Marteze a-walc'h," a respontas Laorañs. "Ne gredan ket re lavarout ger evit c'hoazh met soñjet em boa eveldout ha kaer en deus ar c'houilh klask kuzhañ e cûrusted n'eo ket evit mirout da vezañ droch a-wechoù. Anat eo da welout e kar Chanig ha ma kav enoeüs an deiz pell diouzh e garantez, e-pad an noz ne soñj ket din e vez an hevelep tra evitañ. En e vleud ne lavaran ket."

"Evelato !" eme Din.

"Eo, eo, kred ac'hanon erva. Sell ! Mar karez, emberr 'keit ha ma vimp er gêr war-dro al loened ha 'keit ha ma vo ar

vatezh o c'hor ar saout, ez in da lakaat un dra bennak en he gwel. Gwelet e vo da c'houde hag-eñ e lavaran gaou."

"Gra neuze," eme Din. "Hogen serr mat ar gloued war ar park. Ar pezh a zo lavaret ne zle ket mont larkoc'h eget amañ."

Tremen a reas an deizioù ha bemdez evit un digarez pe un all ez ae an aotrou S. d'ober un droiad d'ar gêr a-greiz c'hwendennet. Bep mintin avat, evit brasañ plijadur an daou lampon-mañ e voe klevet iveau an hevelep sonadeg gant Chanig.

"Arsa ! Kollet eo va fenn ganin-me," emezi. "N'hoc'h eus ket gwelet ar gouezerez dre aze en un tu bennak, hini pe hini ac'hanc'h ? N'ouzon darev pelec'h em eus taolet anezhi. Setu bremañ pemzeketz zo abaoe n'he c'havan ket."

En diwezh, forzh da welout ar vatezh o riboulat hag o cheñch penn d'an traoù e kement korn a oa en ti evit kaout he c'houezerez, Tin ha Laorañs, ne voent ket evit mirout da c'hoarzhin, ar pezh a lakaas Chanig da soñjal e oa kuzhet ar gouezerez gant unan eus an daou-mañ.

"Peogwir omp tamallet," eme Laorañs, "koulz eo din lavarout deoc'h diouzhtu emañ ar pezh emaoc'h o klask o waskediñ abaoe pell zo en ul lec'h ha na..."

"Stank da veol 'ta bleuez !" eme Din, goustadik d'egile.

"En ul lec'h ha na... ? Petra am eus klevet ? Petra a livir ?" eme Chanig en ur dostaat ouzh ar vevelien azezet e gwask an daol.

"Ya, o vont da lavarout deoc'h edon, emañ en ul lec'h ha na zarempredit ket bemnoz."

"Heñ ? Ha pelec'h 'ta !" eme Chanig.

"En ho kwele !" a respontas Laorañs.

"Bandenn c'histi !" emezi, deut ruz he divjod gwashoc'h eget kribenn ur c'hilhog. "Ar re-mañ a lakafe an unan da rostañ gant ar vezh."

Adkavet e voe ar gouezerez evel ma lavaran deoc'h, ha bez' he gweler bremañ en he lec'h a-viskoazh war skañoñ ar siminal,

e korn-ar-c'houign. Ha pa vije bet chomet pelloc'h e-lec'h ma oa lakaet... Dimezet eo abaoe an aotrou S. gant Chanig. Eurus e vevont, bugale o deus ha brudet mat ez int o-daou gant an holl er barrez.

(niv. 28 – Hañv 1943)

SOAIG JONKOUR

KENTEL AN AOTROU PERSON DA SOAIG AR MARICHAL

Soaig, ur paotr trizek vloaz marv e dad, a oa bet kaset da di e contr da zeskiñ ar vicher a varichal, rak eus gouenn ar varichaled e oa ; e dad hag holl e dud kozh o doa graet ar vicher arozoañ.

Er c'hoval e oa daou vevel all, Yeun ar C'hreun ha Renan Bardele. An daou-mañ en em gleve evit al labour daoust ma oant disheñvel-bras : Yeun ne gomze ket kalz, ha pa veze kaozeet outañ e responte gant ur c'hrongnadenn evel un ourz. Pa n'ez ae ket mat an traou avat, ec'h en em lakaet da c'hwitellat, ha Renan a lavare :

"Emañ adarre al leue a-dreuz e kof Yeun."

Renan, er c'hontrol, a oa ur paotr buhez ennañ, lemm e deod, hag atav prest ur respont gantañ. Daoust da se, un den eus ar re wellañ.

En devezhioù kentañ ma en em gavas Soaig er c'hoval, Renan a reas eus e wellañ evit lakaat ar mous, evel ma lavare, da gaout berr e amzer, hag an deskard yaouank a zeus buan da gaout kredenn ennañ ha da gemer evel gwir aviel ar pezh a lavare dezhañ Renan.

Ur pennadig a oa edo Soaig o teskiñ e vicher, pa zeus an aotrou person d'ar c'hoval da lakaat ober ur benveg da labourat e jardin ; ur c'hravell a reas anezhañ hag e lavaras da Herve, ar mestr-marichal :

"Pa vo echu al labour ho niz hen degaso din."

Goude bezañ graet ur pennad marvailhat ha tanet e vutun gant un houarn ruz, ez eas er-maez war-du ar genkiz da

weladenniñ unan klañv, emezañ. Kerkent Renan a c'halvas :

"Soaig, Soaig ! Klevet ac'h eus an aotrou Person ? A, paotr ! Brav emaout ganti, tapout a ri ur banne bras a win pa'z i da gas ar c'hravell d'ar presbital."

Ur paotrig lent e oa Soaig evit c'hoazh.

"N'ez in ket," emezañ da gentañ, "mezh am bo o vont." "Neuze," eme Renan, "me a yelo ez plas."

Hogen ar peurrest eus ar sizhun, an deskard yaouank a c'houllenne ur wech an amzer oushz e eontr peur e vije labouret evit an aotrou person, rak mall a oa gantañ gwelout, emezañ, penaos e veze graet ar benveg-se ha n'en doa Morse gwelet c'hoazh. An eontr a responte :

"Pa vo echu al labour all prometet."

An daou vevel all a c'hoarzhe ha Renan a lavare e oa pres war Soaig da dañva gwin an aotrou person. Reiñ a reas dezhañ alioù mat : dre belec'h mont er presbital ha penaos ober ; da gentañ lavarout "demat deoc'h, aotrou person" ; d'an eil, ma ne vije eno nemet Chann gozh, ar plac'h, arabat lezel ar benveg ganti war da lerc'h, rak gant hounnez arbanne ebet da gaout ; d'an trede, pa ziskarje an aotrou person ar gwin, treiñ da benn war an tu all, ur banne brasoc'h az pezo ; d'ar pevare, pa vo karget ar werenn, lavarout d'an aotrou person, en ur evañ da vanne : "O ! Re hoc'h eus lakaet din !" ha kant ha kant ali all.

Pa voe echu ar benveg e voe roet da Soaig ; hemañ 'gemennas e davañjer ler nevez, un tammig duiad a lakaas outañ da ziskouez e oa dija kozh war e vicher ; gwallc'hiañ a reas e zaouarn, hag eñ war hent ar vorc'h, lakaat ar benveg gantañ dindan e saro. Pa en em gavas er presbital ne oa nemet Chann gozh eno, ul lunedoù merglet ganti war benn he fri ha krog o puriñ ar c'hantolorioù. Pa glevas hemañ o tont e savas he fenn hag e c'houllennas gant un aer rok ha taer petra a glaske. Ar paotr yaouank, lentaet gant ur seurt degemer, a respondas goustadik :

"An aotrou person, mar plij ?"

"D'ober petra hoc'h eus ezhomm eus an aotrou person ?"
"D'ober petra ?" eme Soaig gant lenticidigezh, prest a-walc'h da reiñ ar benveg dezhi (ha neuze kenavo d'ar banne gwin a huñvree outañ abaoe eizhez).

Ker buan e tegouezh an aotrou person :

"A, paotr ! En em gavet out ? Grael eo va benveg din ? Diskouez eta ha graet mat eo."

Tennañ a reas Soaig ar benveg a-zindan e saro hag e reiñ d'an aotrou person ; hemañ a droas hag e zistroas hag a lavaras :

"Mat-tre eo. Te an hini a zo bet oc'h ober anezhañ, sur a-walc'h ?"

"N'on ket, aotrou person, va contr an hini eo ; n'em eus nemet sikouret anezhañ d'ober al labour."

"Peogwir ac'h eus sikouret anezhañ, deus da gemer ur banne gwin."

Soaig a dorchas e fri war mañch e saro hag a yeas da-heul an aotrou person war-du ar sal. Degouezhet e toull an nor, Chann a lavaras, rok ha dichek :

"Petra ! N'hellit ket tennañ ho potoù ?"

Soaig a lezas e votoù war e lerc'h en ur skignañ a bep tu un tammig mat a blouz deuet e-maez diouto da-heul e dreid noazh. Chann gozh a c'hrozmolas hag a lavaras :

"Ar mic'hieg-se ne oa ket evit lavarout d'ober petra oa deut. Setu aze div werenn all ha va zi da gempenn war-lerc'h ar marmouz-mañ ; an aotrou person a zo re vat ouzh an holl."

Pa oa en em gavet Soaig, en e dreid noazh, er sal, e tigoras frank e zaoulagad hag e c'henouù da sellout en-dro dezhañ, ken na grede ket fiñval, kement a wele a draou kaer, seurt n'en doa Morse gwelet nemet en ilizoù. Leurenn ar sal a lugerne muioc'h eget ar gwele-kloz e ti e eontr daout ma veze e voereb bep Sadorn d'abardaez o puriñ anezhañ gant un troad loer gozh. Ur voutailhad gwin a voe tennet eus un armel gwer kaer a bep seurt liv glas-ruz-gwer war an dorozioù

anezhi.

"Sur a-walc'h," eme Soaig outañ e-unan, "ar gwin a dle bezañ mat, diouzh ur pezh meubl evel hennezh !"

Un nebeudig beradoù a ziskargas dezhañ e-unan an aotrou person, goude e taolas e gwerenn Soaig, hag a oa troet e benn en tu all evel ma oa bet kemennet dezhañ gant Renan. Pa gavas en doa lakaet a-walc'h e gwerenn ar marichal bihan, e lavaras an aotrou person :

"Ev da vanne 'ta !"

Soaig a zistroas e benn hag o wellout ur mellad banne a oa diskarget dezhañ, ez eas ruz-tan diskouarn hag all, gant al lorc'h hag e-soñj en dije galiet lavarout e oa ur gwaz dija, peogwir en doa bet ur banne ken bras gant an aotrou person. Koulskoude, heuliañ a reas c'hoazh kentelioù e gelener :

"Ur banne re vrás hoc'h eus diskarget din, aotrou person," emezañ.

"Gwelout a ran," eme an aotrou person, "ez out ur paotr fur ha n'out ket ul lonker evel ar varichaled all."

Hag eñ kemer ar werenn ha lakaat ar gwin en-dro er voutailh. Ne lezas nemet un treuz-biz gwin er werenn. Soaig a evas gant keuz ar restadig a oa lezet gantañ hag a lavaras kenavo d'an aotrou person ; ur sell a-dreuz a reas ouzh Chann gozh en ur lakaat e votoù, ha dav d'ar gér.

Pa en em gavas er c'holvel ne lavaras ket petra a oa c'hoarvezet gantañ, rak gwall genteliet e oa bet, a gave dezhañ, gant an aotrou person. Pa c'houlennas e gamaladed labour gantañ penaos e oa aet an traou :

"Mat-tre," eme Soaig, "ur banne bras a win am eus bet ; eus un armel gaer a-walc'h e oa tennet, nemet n'em eus ket kavet anezhañ gwelloc'h eget an hini a vez evet amañ a-wechoù pa vez farz da lein."

(niv. 21 - Diskar-Amzer 1941)

YER GIZ-NEVEZ

War ar maez en un ti-feurm e-kichen Pouldouran. En e goazez war ar bank-tosel emañ Soaig, ur c'hennard trizek vloaz, o lipat ur skudellad soubenn. E korn an oaled, an tad-kozh en e gador-vrec'h, e gorn-butun en e c'henouï ; n'eus tamm butun ebet e-barzh met vir ket se outañ da grañchat bep an amzer : kazi bouzar eo.

An tad-kozh : 'C'hanta, mabig, sachañ a rez warni, reut e vo da gof bremañ-souden, 'm eus aon !

Soaig (a vouezh izel) : N'eo ket o sachañ war ho korn goullo e reutay hoc'h hini, sur !

An tad-kozh : Petra !

Soaig (kreñvoc'h) : Netra, tad-kozh, nemet em eus truez ouzhoc'h ouzh ho kwelout hep butun evel-se.

An tad-kozh : Ya, hag e c'hellez kaout, sur ! Dont d'an oad m'emaon hag ober se din ! Daou bakad butun en ur ober ur miz ! Kozh loened a zo anezho ! (*krañchat a ra*).

Skeiñ a reer ouzh an nor ; lammat a ra Soaig en e sav ; ar paotr kozh n'en deus ket klevet.

An tad-kozh : Pelec'h ez, mabig ?

(Klevout a reer ur vouezh) : N'eus den el lochenn-mañ ? (*hag ur paotr gwisket e giz kér, un tog-meloñs war e Benn, a zeu e-barzh an ti ; ur serviedenn a zo gantañ dindan e vrec'h*). **An Ao. Toullig :** Bon ! Krediñ a raen ne oa den amañ ha n'eo ket gant plijadur sur, rak ranket am bije dont war c'hoazh adarre ; kement a fank a zo e-barzh ar porzh, ha petore fank c'hoazh ! Ya, teil kentoc'h pa lavarin mat, ken

e oa bec'h warnon o tizhout treuzouù an ti. Perak an diaoul eo ken lous ho porzh ?

Soaig (goapaus ha gant ur vouezh dous) : Feiz, aotrou, ar c'hezeg hag ar saout a zo kaoz a gement-se ; ma staotfent nebeutoc'h evel just... Klask a rin an tu d'o deskiñ da zizouañ nebeutoc'hik...

Toullig (o sellout a-gorn ouzh Soaig) : Bon ! Bon ! (*d'an tad-kozh*) C'hwi eo an ozhac'h amañ ?

An tad-kozh : Petra, aotrou ? Amann ? Ya da, ribotet he deus va merc'h e beure-mañ, met n'ouzon ket hag-eñ e c'hello reiñ deoc'h vat ; kement a dud hag a zeu amañ e-pad an Doue-deiz da chinañ...

Soaig (da Doullig) : Komzit kreñvoc'h, aotrou, pounnerglev eo va zad-kozh.

Toullig (reut) : Me 'm eus ket amzer da goll, goût 'ouzoc'h ? Pelec'h emañ da dad, marmouz ?

Soaig : Er park, moarvat.

Toullig : Kerzh neuze da gerc'hat anezhañ diouzhtu ha larvar dezhañ emañ an aotrou kontoroller ouzh e c'hortoz ; alo,

hast buan, mic'hieg ! (*Soaig ac'h a kuit en ur c'hrozmolat*) (*d'an tad-kozh, kreñv*) Ya, deut on da gontorollin amañ.

An tad-kozh : O, evit an amann e vo lavaret deoc'h bremañ-souden, me n'on ket evit reiñ deoc'h evel-se (*krañchat a ra*).

(Dont a ra Soaig en-dro, e dad war e lerc'h).

Toullig : C'hwi eo an ozhac'h ?

Visant : Me eo, aotrou, petra 'zo ?

Toullig : Kontoroller Toullig ! (*Diskouez a ra e gartenn*). Bon, deut on da welout hag-eñ e oa an traou en urzh amañ. (*displexañ a ra e serviedenn war an daol hag e tenn ur bern paperou er-maez*) Arsa !... Gwinizh... Gwinizh... Bon ! Roet hoc'h eus ho kont ; ne oa ket e koulz avat ; daou viz goude an deiz merket ; ya , daou viz dale, pezh a oa fall-kenañ evit ar "soudur".

Visant : Ar "soudur" ? Ne oan ket koulskoude evit reiñ va gwinizh a-raok ma vije bet medet !

Toullig : Ta, ta ! Perac'h n'hoc'h eus ket medet daou viz abretoc'h ?

Visant : Hañ ?

Toullig : Ya, n'ho poa nemet hadañ daou viz abretoc'h ; petra a vire ouzhoc'h d'hen ober ?

Visant (*goapaus*) : A, ya 'vat ! N'em boa ket soñjet en drase !

Toullig : Dalc'hit soñj evit ar wech kentañ ! Bon... ar patatez bremañ... ar patatez... netra da lavarout... Bon... an amann... Hañ, hañ !... An amann... pet lur hoc'h eus roet d'an dastumer er sizhun dreñenet ?

Visant : Pet lur ?... Feiz 'vat, eizh, aotrou.

Toullig : Eizh... Bon... (*skrivañ a ra war ur c'harned*) Ha pet buoc'h hoc'h eus ?

Visant : C'hweç'h, aotrou, nemet unan a zo nevez halet hag unan all n'emañ ket en he jeu.

Toullig : O, o, va den mat, eizh lur n'eo ket ar gont neuze ; ret e vo deoc'h reñ daouzek lur adalek ar sizhun gentañ, va faotr.

Visant (*rok*) : Daouzek lur ? Pelec'h an diaoul e kavfen anezho ? Hag al leue neuze ?

Toullig : Al leue ? Al leue ? Petra en deus al leue d'ober amañ ?

Visant : Petra ? Fidamdoulle, peogwir e lavaran deoc'h emañ war e vamm ; al laezh ac'h a gantañ memes tra, ne vo ket graet amann diwarnañ !

Toullig : Ta, ta, ta ! Ne vevomp ket en un amzer ma vez roet laezh d'al leueoù, pa n'eus ket a-walc'h evit an dud. Roit patatez pe pezh a garot dezhañ ha mirit al laezh da ober amann. Daouzek lur eta, em eus lavaret... Daouzek lur (*skrivañ a ra*). Bon ! Hag ar viou ? Pet vi a roit d'an dastumer bep sizhun ?

Visant : Pet ? (*taer*) Hini ebet avat ! Penaos e rofen peogwir n'em eus nemet teir yar ha daou gog ? N'eo ket gant ur vi pe zaou am eus bemdez...

Toullig : Goustadik ! Goustadik, va den ! C'hweç'h buoc'h a zo amañ, kuita ? Mat ! N'anavezit ket al lezenn 'ta ? Evit pep buoc'h e rankit reñ bep sizhun dek vi ; bon ! Se a ra tri-ugent vi, pemp dousen mar kirit bep sizhun ; se 'zo sklaer !

Visant (*droug bras emañ*) : Holla 'vat ! Daoust pe fur pe sot oc'h ? Pe lavaran deoc'h n'em eus nemet teir yar...

Toullig (*rust*) : N'eus ket da dortal ! Dek vi evit pep buoc'h, setu al lezenn... ha c'hoazh ne gontan ket al leue !

Visant : Hen gwelet em eus dija e kontec'h anezhañ evit netra.

Toullig (*o skrivañ*) : Pemp... dousenn... viou. Bon ! Ya, poent eo cheñch penn d'ar vazh... evel-se, moarvat, e vo gwerzhet nebeutoc'h er marc'had du ha ne gomzan ket eus ar pezh a vez gwerzhet d'ar vignoned, da vignoned ar vignoned hag all... (*o treñ war-du an tad-kozh*) Mont a ray an traoù war wellaat pa vo graet e pep lec'h al labour a ran-me amañ...

An tad-kozh : Ya, evit an amann, aotrou, goulennit digant va mab-kaer ; diaes eo an traoù bremañ, goût 'ouzoc'h... (*krañchat a ra*) Evel ar butun...

Visant (*d'an tad-kozh*) : Piv a c'houlenn amann diganeoc'h ? Roit peoc'h bremañ iveau 'ta !

(*Ur plac'h vihan dek vloaz a zo deut e-barzh an ti etretant. Ur baner a zo ganti.*)

Visant : Petra 'zo, va flac'hig ?

Ar plac'h vihan : Va mamm he deus lavaret din dont da gerç'hat an amann, daou lur evel bep sizhun.

Toullig : Petra, petra ? Hañ, hañ ! Aze emaomp ganti ! Tosta amañ bihan ! Evel-se 'ta e vez roet amann dit-te bep sizhun ? Daou lur ? (*da Visant*) Se a gousto ker deoc'h, va faotr ! Ec'h an d'ober ar prosez-verbal diouzhtu... Pe anv ac'h eus, va merc'hig ? N'az pez ket aon...

Ar plac'h vihan (*o ouelanñ*) : Li... Li... Lizig... Aotrou.

Toullig : Lizig piv ?

Ar plac'h vihan : Li... Lizig... Siler...

Toullig : Hag e pelec'h emaout o chom ?

Ar plac'h vihan : Er... er... gêr... Aotrou...

Toullig : Pelec'h ?

Ar plac'h vihan : Er... er... er... jandarmiri...

Toullig : Penaos, er jandarmiri ?

Visant : Ar wirionez a lavar ; merc'h eo d'ar brigadier Siler ha gant he mamm hag he zad emañ o chom evel just.

Toullig : Brigadier Siler ? Ya, ya... Mat-sur... Anavezout a ran anezhañ... Kalz a boan en deus ar paour-kaezh den o redek an hentoù noz-deiz... Ya, ya... Mont a rin d'e welout emberr...

Lavar-se dezhañ, Lizio. (*Ar plac'h vihan ac'h a kuit*)

Visant : Hag ar prosez, aotrou ?

Toullig : Heu... heu... Gwelout a rin se gant ar brigadier embert... Ya... Emberr... (*en ur zastum e baperennou*) Poent eo din mont a-hend-all...

Visant : Memes tra, aotrou kontoroller, n'eot ket kuit evel-se ! Un tammig amann hag ur vi bennak ac'h afe ganeoc'h marteze... O, n'eus ket kalz, met evidoc'h avat e vo kavet un dra bennak.

Toullig : Feiz 'vat... Ne lavaran ket nann, va den mat ; amann ha vioù fresk ne vezont ket kavet bemdez en deiz a hiziv. O, tikedou a roin deoc'h evel just ; ne fell ket din e vele tamallet din, hañ !

Visant : Ba, ba ! Alo Soaig, hast buan mont d'ober e bakadenn d'an aotrou (*Soaig ac'h a kuit*) O c'hortoz, aotrou kontoroller, ne rafe ket droug deoc'h ur chopinad sistre (*mont a ra da glask ur voutailhad sistre hag e tiskenn pep a chopinad*) Alo, yec'hed mat, aotrou kontoroller (*oc'h hopal*) Prest eo an traoù, Soaig ?

Soaig (*o tont en-dro*) : Ya, setu amañ, aotrou, vioù nevez dozvet hag un tamm amann fresk, (*Reiñ a ra ar bakadenn da Doullig*) ...ha mirit ho tikedou hardizh !

Toullig : Ma ! Bennozh Doue deoc'h. Alo, kenavo ar c'hen-tañ !

Visant ha Soaig : Kenavo, aotrou kontoroller ! (*mont a ra kuit*).

Soaig (*o c'hoarzhin en ur lammat*) : An amprevan ! Pari, n'en devo ket poan gof diwar ar vioù hag an amann-se ! Ha, ha, ha, ha !

Visant : Petra 'lavarez ? Petra ac'h eus roet dezhañ, kañfard ?

Soaig : Petra, va zad ? Pezh a vez goulenet gant al lezenn : vioù buoc'h ! Ya, lakaet em eus dezhañ daou luriad mat a gaoc'h saout... Nevez dozvet, ha 'keit ha ma oan em eus lakaet e-barzh iveau amann yar, leizh ur podad a gaoc'h yer fresk...

Visant (*o c'hoarzhin*) : Marmouz fall ! Ar wech-mañ em bo ar prosez 'vat !

An tad-kozh : Aet ez eus un tamm mat a amann gantañ, 'm eus aon ! Ur bakadenn vras hoc'h eus roet dezhañ. Ba, ret eo kaout truez ouch ar baour-kaezh tud eus kêt. Pa zeuio ur wech all avat, e c'houennin digantañ degas butun din (*krañ-chat a ra*).

Visant : Na gontit ket re war ar butun-se va zad.

(Niv. 31 – Nevez-Amzer 1944)

PENAOS E VOE TAPET AR SOUDARD
E VOURROÙ KAER

Ya, eme va contr kozh, en ur sachañ war e gorn, edon e Pariz en amzer-se, oc'h ober va c'hoñje. Ne oan ket sur krommet, roufennet hag hanter voal evel bremañ, met bez' e oa ac'hanoù un tamm paotr kreñv, sonn va bruched ha dreist-holl din-me mourroù hir ha frizennek ken ma selle ouzhin gant daoulagad tener meur a blac'h yaouank pa valeen a-hed ar straedou. A-hend-all ne oan lent tamm ebet ha me 'lavar deoc'h, hag e c'hellit krediñ ac'hanoù, ne gousken ket alies va-unan e nozvezhioù ar Sadorn.

En abardaez-se, ha dezhañ bezañ ur Sadorn koulskoude, e oan aet va-unan d'ar c'hoariva rak bet em boa ur bilhed gant gwreg ar c'habiten.

Lakaet em boa ur gwiskamant nevez-flamm, koulz lavaret, ha lorc'h a oa ennon o tont tre er sal leun a dud dija. Lakaet e voen war ur gador-vrec'h e voulouz ruz ha pebezh dudi evidon pa welis e oa azezet em c'hichen ur plac'h yaouank kenedus, hogen ken kenedus ma rae va c'halon lammou em c'hreiz pa sellen outi. Hec'h-unan-penn e oa deut iveau d'ar c'hoariva, diouzh ma welis, hag e ris va menoz komz outi pa vele echu an arrest kentañ.

Ha setu ma teuas an ehan-arvest ; e oan o klask penaos digerien ar gaoz pa savas diouzh he c'hador hag hi mont d'ober un tamm tro en trepas emichañs.

"Ma," emezon, "d'an ehan all ne vin ket re ziwezhat da laverout dezhi ur gerig."

Dont a reas en-dro p'edo ar ouel o sevel. Sell a raen a-gorn

en ur hilligañ va mourroù : gwall zalc'het avat e oa gant ar pezh-c'hoari, kalz muioc'h egardon a-dra-sur.

P'echuas an eil arrest n'am boe ket an amzer da zigerien va genou ma oa dija en he sav hag hi mont kuit adarre.

"Fidamidoulle," a soñjis, "pa vo echu an abadenn ez in dezhi, peogwir emañ kont evel-se."

Ya, da ! Ar pezh-c'hoari a echuas sur, evel ma'z echu an holl bezhioù, met e-pad m'edon o wiskat va mantell soudard e yeas va labous gant an avel ha setu me gennet eus ar c'hen-tañ.

Mont a ris er-maez ar buanañ ma c'helliñ ha chom e-tal an nor vrás o sellout ouch an dud o kuitaat ar c'hoariva, met ne welis ket va flac'h yaouank. Ha bremañ e oan va-unan e toull an nor, droug bras ennon, pa darzhas trumm ur menoz em spered : marteze e oa koumanantet va c'harantez nevez d'ar c'hoariva-mañ ? Neuze gant niverenn he c'hador-vrec'h ne vele ket diaes din anavezout hec'h anv.

Ha me o vont d'ar red betek logell ar borzhieroz o c'hou-lenn diganti dont ganin er sal : asantiñ a reas pa welas em dorn ur pezhig arc'hant. Ne voen ket pell oc'h adkvout va flas hag o lenn niverenn an hini stok-ha-stok gantañ. Ne ouien ket hag e oa Doue pe an diaoul ouch va skoazellañ met tridal a ris gant al levenez pa lavaras ar borzhieroz : "Koumanantet eo pell zo an dimezell a zalc'h ar gador-se."

Ur werzh-butun c'hoazh hag ec'h anavezen hec'h anv hag he chomlec'h.

*
* *

Antronoz, hag a oa ar Sul, ec'h erruen war-dro dek eur, nevez aotennet, kribet brav va blev ha va mourroù, ur pezh boked ganin war va brec'h, dirak dor va c'haредig. Krenañ a raen un tammig en ur sachañ war ar c'hloc'hig.

Ur vatezh yaouank a zigoras din.

"Daoust hag emañ an dimezell Lebrun er gêr ?" emezon.

"Ya 'vat," e respondas.

"Mat ! It da lavarout dezhi neuze, ez on deut da zegas dezhi ur bilhed a hanter-kant lur he deus kollet dec'h."

"Pegen laouen e vo an dimezell," emezi. "Ez an da vont d'he c'herc'hat diouzhtu, 'vat !"

Gortoz a ris ur c'hardeur bennak er rakkambr ; edo, emichañs, oc'h en em fichañs.

Nag hir e kavis ar c'hardeur-se !

Erfin e klevis trouz un nor o tigeriñ hag ur vaouez kozh, dek vloaz ha tri-ugent d'an nebeutañ, a zeuas tre.

"Dimezell Lebrun," emezi. "Demat deoc'h, aotrou. Trugarekaet ra viot evit hoc'h onestiz ! N'eo ket bemdez e vez kavet bremañ tud eus ho seurt ; kalz a blijadur a rit din, aotrou."

Chom a ris ur pennad dirazi hep lavarout ger, genaoueg... hag e rois an hanter-kant lur.

Damc'houd e komprenis, ha n'am boe ket da ober nemet distreiñ d'ar c'hazarn pinous evel ur c'hog dibluet.

Komprenet hoc'h eus, c'hwi iveau moarvat, he doa faziet ar borzhieroz war an anv he doa roet din. Hag evel-se, bugale, e rankis chom meur a zevezhiad hep butuniñ.

(niv. 6 – Nevez-Amzer 1937)

YEUN VRIANT AR GOZHKER

AR C'HOFAD KIGNEZ

Pa zeu mare ar c'hinez e teu din-me, iveau, envor eus Matulin an touller puñsoù, un diaoul a zen, ur c'houzoug-karn dezhañ, hag a gave kalz aesoc'h mont d'an ostalerioù da zispign e arc'hant eget diskenn er puñsoù d'e c'hounit.

Un devezh e oa Matulin o vont da "sistre" war ar maez, rak ne oa gwenneg ebet mui en e c'hodell ha nebeutoc'h c'hoazh a c'hoant-labourat en e galon, pa welas dirazañ, e korn ur park, ur gaer a wezenn ginez, enni kement a frouezh druz hag azv-mat ma plege ar skourroù dindan o bec'h.

Kerkent e teuas an dour e genoù ar paotr. "Hop !" emezañ. "Ha ma rafen ur c'hofad eus ar re-mañ ? Ken bras int ha kerez pe barbioletz. Abaoe pell zo n'em eus ket bet ar blijadur da zebriñ frouezh seurt d'ar re-mañ. Krediñ a ran e raint kement a vad d'am c'halon eget ar banne sistr trenk a vo stlapet din er gêr dostañ !"

Ha setu Matulin o krapañ er wezenn ginez.

Daoust hag-eñ eo bet deuet deoc'h, ur wech bennak, ar soñj da brederiañ war an eurvad a c'helle kaout ur c'hoz troet en un taol-krenn en ul labous ? An eurvad-se, d'am meno, a dlefe bezañ divent.

Setu ar pezh a c'hoarvezas gant Matulin. O vezañ ne oa ket boazet nemet da duriañ douar p'en doa c'hoant da labourat, ne grede ket e c'helle un den bourrañ dindan an neñv splann, e-touez ar glasvez. Met buan e kollas ar gredenn-se rak gwrez an heol laouen, c'hwezh vat ar maezioù ha, dreist-holl, blaz ar c'hinez a reas dezhañ chom er wezenn kalz pelloc'h eget e soñje. En em gavout a rae eno evel ul logodenn e-touez ar

bleud.

Ha ne gollas ket e amzer, m'hel lavar deoc'h.

A-c'henaouadoù e tiskenne ar c'hignez e kof al lonteg, eskern hag all. Ken druz e oa ar frouezh-se ma rede an dourenn anezho eus an daou du d'e c'henou penn-da-benn e chink hag en e grubuilh...

Chom a reas Matulin er wezenn gignez tost d'un hanter devezh, met, war-dro an abardaez, e krogas ennañ ar boan gof.

Diskenn a reas neuze, diouzh ar wezenn, da glask ul lec'h distro bennak evit ar gefridi na "c'hell ket an aotrou kure ober evit an aotrou person", evel ma vez lavaret e Kernev.

Met pevezh abadenn, va zud kaezh, Ne yeas ket tamm ebet an traou en doare ma soñje da Vatulin. Kement a vec'h a oa warnañ ma teuas da vezañ gwall livet ha ma kredas e rankje mont da gavout ar medisin evit bezañ disammet diouzh e boaniou. Un dizenor bras a vije bet an dra-se evitañ, rak Morse n'en doa lakaet e dreid e ti an den-se na bet digarez d'e c'hervel war e dro.

Matulin a oa lemm e spéred ha kerkent ma tiwane ur menoz en e Benn e klaske an tu d'e seveniñ. Mont a reas betek ur c'horzad keuneud, ha, gant e gontell, e troc'has diouzh ur bod derv un tammig krop hag e gempennas a-zoare.

Talvezout a reas dezhañ ar benveg-se da zistankañ ar c'horzennou, evel ma lavare, ha gwir e oa rak, pa guitaas al lec'h distro a oa bet dibabet gantañ evit ober e bleugadenn, e chomas war e lerc'h ur mell bern eskern kignez, tost d'ur sailhad war a greder.

(niv. 17 – Nevez-Amzer/Hañv 1940)

LAOUDREGER ; ERWANIG ; E. KENVEN

SPERED TREGER

Chann ar Gall, eus ar Vereuri Vihan, un duardez vrás a bemp bloaz warn-ugent, un tammig taer, he doa c'hoant dimeziñ gant If, ur paotr yaouank eus ar barrez, met hemañ, goude bezañ darempredet anezhi ur pennad, en em zistroas diouti evit mont gant ur plac'h yaouank all eus ar barrez e-kichen. Raktal ma klevas, Chann, imor enni, a yeas diouzhtu d'he c'haout hag a bilas kement anezhi a-daolioù-treid ha gant hec'h ivinoù, ma oa ranket klask ar medisin da zont war he zro, hag an abadenn a echuas dre ur prosez.

Ur pennad goude-se, ur marc'hadour kezeg a dremenras er vro.

"Añ, n'anavezec'h ket dre amañ kezeg da werzhañ ?" a c'houlennas gant Per, ur farser 'oa o chom e-kichen ti Chann ar Gall.

"Eo avat," emezañ. "Aze, sell er Vereuri Vihan ez eus un ebeulez zu eus ar re wellañ, mempret mat hag e poent da vont d'ar marc'h ; droug eo avat, war a glevan."

Hag ar marc'hadour da vont di war-eeun, ha da c'houlenn dinoaz gant ar mestri, tad Chann :

"Un ebeulez hoc'h eus da werzhañ am eus klevet ?"

"Me ?" a respondat hemañ souezhet. "N'am eus ket avat !"

"Eo, eo, un ebeulez zu, mempret mat, e poent da vont d'ar marc'h, ha c'hoazh eo un tamm direizh."

Egile a gomprenas neuze hag a dostaas ouzh ar marc'hadour :

"Piv en deus lavaret se deoc'h ?"

"Hoc'h amezeg aze, eus an tiegezh a zo bord an hent."

"Un ebeulez drouk avat ! Ma, it buan neuze da lavarout d'am amezeg hoc'h eus bet iveau un taol ru digant he zad."

Ha, goude bezañ kemeret e lañs, e roas d'ar paour-kaezh den un taol botez yac'h en e Benn a-dreñv.

Ar marc'hadour n'eo ket bet distroet er vro abaoe, a lavarer.

Laoudreger
(niv. 4 – Diskar-Amzer 1936)

*
* *

Edo Melenig, ar yar velen, ha Duardez, ar yar zu, kichen ha kichen o tozviñ.

"Pegement e vez gwerzhed da vioù ?" a c'houlennas a-daoltrumm Duardez digant hec'h amezegez.

"Feiz, disadorn diwezhañ, e Montroulez, oant aet pevar real pep hini ; ha da re-te, pezh kurius ?"

"Netra nemet triwec'h gwenneg, ma n'eo ket ur vezh !" eme Duardez, un tamm feuket.

Ur pennad goude e savjont o-div diwar o neizh. Hag int, en ur astenn o gouzoug da sellout pizh ouzh o vioù evit o c'heñveriañ.

"Sell 'ta, sell 'ta," eme Melenig, stad ha lorc'h enni. "N'eo ket hep abeg 'vez gwerzhed keroc'h va zraou, ne welez ket pegen bihan eo da vi e-tal va hini ?"

"Ya, ya," a respondas Duardez o redek kuit en ur ragachat, "met ma kav dit emaon o vont da derriñ va revr evit daou wenneg..."

Laoudreger
(niv. 5 – Goañv 1937)

Ifig 'zo ur paotr mat. Labourat start a ra er skol hag a-barzh tri pe bevar bloavez e tremeno e "santifikad".

Setu ma teu hiziv an enseller d'ober e dro er skol.

Evel just ar vestrez a lavar da Ifig sevel.

"Arsa, va faot्रr bihan," eme an enseller, "gwelomp hag-en ec'h ouzout kontañ : reiñ a ran dit ur c'honikl, hag e roen un all dit c'hoazh ; pet konikl az po neuze ?"

"Tri, Aotrou," eme Ifig hep termal.

Azgouenn a ra an enseller ur wech, div wech, teir gwech... ha bep tro e respont Ifig "tri", diseblant.

"Gant va holl volonteze vat, n'hellan ket ober gourc'h-emmenou deoc'h," eme an enseller d'ar vestrez, en ur vont kuit, droug ennañ.

N'en deus ket serret an nor, pa c'harm Ifig dezhañ :

"Aotrou ! Aotrou ! Ar wirionez 'zo ganin, me 'oar kontañ 'vat, peogwir em eus ur c'honikl all c'hoazh er gêr."

Erwanig

(niv. 7 – Hañv 1937)

*

Echu an oferenn veure. An aotrou person o tont er-maez diouzh ar sekretiri a ya d'ober un tamm tro er vered en-dro d'an iliz. Bale a ra war e bouezig, e zaouarn a-dreñv e gein. A-greiz-tout, en ur c'horn-tro eus ar vered, setu m'en em gav gant Fañchon Gozh, en he c'hluch e-harz moger an iliz. Houmañ n'he deus ket klevet anezhañ o tont.

"Hem ! Hem !" eme an aotrou person.

"O, ma Jezuz ! Bezañ gwelet er stad-mañ gant an aotrou

person," a c'hromell an hini gozh en ur glask sevel.

"Chomit aze ! Chomit aze hardizh !" a lavar buan an aotrou person en ur vont pelloc'h, "gwell eo ganin gwelout ar var eget ar viouù."

E. Kenven (*Klevet e Serwel*)
(niv. 22 – Goañv 1941)

KLAP, K. PENNEG, KOLAZ SUIGNARD YANN VRIANT

SPERED KERNEV

Cheun : Ha feiz, tommañ a ra adarre, keda Veig Vras ?
Veig : Ya, gwalldommañ zoken Cheun, aet eo kras traoȗ an douar.

Cheun : Gant ur bannig glav bremañ e teufe traouù an douar er-maez avat !

Veig : Ya sur, re bell e pad ar sec'hor. E kostez Leon aze,
e klevan lavarout eo debret o boued loened gant an dud.

Cheun : N'eo ket ur souezh neuze m'eo al Leoniz tud vras !

(niv. 2 – Nevez-Amzer 1936)

A-bell zo e karfe Laou Kerwezeneg dimeziñ da Gatrinig Gorre ar Menez, hi n'he deus mall ebet da gaout ur gwaz.

Emaint o-daou o tizreiñ eus ur foar gozh, war o fouez e kerzhont.

"Perak ne fell ket dit bezañ va fried ?" a c'houenne Laou digant Katrinig evit an daouzekvet gwech marteze, abaoe m'o doa kuitaet ar foar.

"Va madoù a vo da re, Katrinig ker, va buhez 'vo da hini ha va eürusted a raio da hini iveau, rak me da gar, Katrinig, me da gar ! Me da gar !"

"Hañ ya, Laou ! Ur c'har nes, ur c'har vihan pe ur c'harr bras neuze ?" a lavaras ar plac'h yaouank, skuizh o klevout

atav an hevelep sароденн.

Klap
(niv. 3 – Hañv 1936)

*

* *

Kreisteiz. Tomm eo an heol ha sioul pep tra war ar maezioù. An holl a zo ouzh taol, e Kerganiou evel en tiegezhioù tro-war-dro. Per ar C'humm, mestr an ti, a zo er penn uhelañ e-kichen ar prenestre, dirazañ, ar mevel bras, Yann ar Prad, nevez koumanantet, ha war pep skaoñ, betek traoñ an daol hir, paotred, merc'hed ha mitizhien all an ti.

Debret ar soubenn, ar mestr a sav da guitaat ar pred. Yann a glev anezhañ o c'hrorzmolat : "Re bell ouzh taol... Koll amzer... Pres labour ez eus..." Hogen ne ra ket van, rak abaoe emañ en tiegezh e vez bemdez an hevelep sorc'henn. Troc'hañ a ra un tamm bara hag un tamm brav a gig gall, ur werennad sitr ne vo ket fall kennebeut, rak n'eo ket evelato ur skudellad soubenn a c'hell kargañ kof ul labourer-douar zoken hini Per ar Chumm. N'eo ket da Yann ar Prad eo ret lakaat se da grediñ.

An deiz war-lerc'h, an holl zo er park abred, n'eus nemet ar vestrez er gêr. War-dro dek eur : "Sell 'ta," eme Per, "ret eo din mont da welout penaos emañ an ebeulez er c'hraou," hag eñ gant an hent.

Ur pennad goude, Yann, hep klask digarez ebet, a zo iveauz er-maez eus ar park. Degouezhout a ra en ti d'ar mare n'oa den ouzh e c'hortoz. Per hag e wreg ouzh taol, un tamm kig rost etrezo, dirak pep hini ur werennad gwin ruz.

"Ac'hanta," eme Yann d'an daou bried bamet, dilavar ha digor o genoù, "goude ur seurt chegin da zek eur, am befe

ivez trawalc'h gant ur skudellad soubenn da greisteiz."

K. Penneg

(niv. 6 – Nevez-Amzer 1937)

*

* *

Soaz a zegouezh gant Per ar Gwiader, ur c'hozhiaid a 80 vloaz, gantañ ur bragoù gwenn nevez-flamm.

"Che !" a lavar Soaz. "Tonius eo deoc'h gant ho pragoù nevez, Per."

"Feiz ya," a respont Per, "met siwazh, e-barzh va bragoù nevez n'eus nemet ur revr gozh !"

*

* *

"Da belec'h ez a an hent-mañ ?" a c'houlennas un aotrou bras ouzh ur mousig o tiwall e saout.

"Da belec'h ? N'ouzon ket, abaoe daou viz ma teuan amañ bemdez gant va saout, n'em eus gwelet anezhañ morse o vont alese."

(niv. 6 – Nevez-Amzer 1937)

*

* *

Mai an Daëlouù, daoust na vez ket gwelet alies en iliz, he deus keuz ha kemeret he deus hent ar vourc'h evit mont da gofes ha goulenn pardon d'he fec'hedoù gant an den Doue.
"Dav eo deoc'h cheñch, rak gouzout a rit, an aotrou Doue a zo marv evidoc'h war ar groaz."

"I che ! Marv eo ? Du-mañ emeur pell eus partout hag abalamour d'an dra-se ne vez ket klevet ar c'helachoù, panevet se me a vije deuet d'an interamant 'vat."

Kolaz Suignard (*klevet e Laz*)
(niv. 21 – Diskar-Amzer 1941)

* * *

Houmañ n'eo ket ur goñchenn.

E meur a gornad eus hor bro e vez graet *an uhel* eus an hanternoz hag *an izel* eus ar c'hreisteiz. Pa vez an avel en izel e vez sin c'hlav.

N'eus ket pell e tegouezhas Per ar C'halfeter gant e vignon Yann ar C'havr. O-daou e chomjont da rannañ kaoz e-pad un abadenn.

A-greiz-holl e laoskas Per ur bramm, resped deoc'h.

"Sell," emezañ gant ur mousc'hoarzh, "m eus aon emañ an avel en izel."

"Ya 'vat," a lavaras Yann, diouzhtu war e c'her, "ha mar deu glav e vo hini lous !"

Yann Vriant
(niv. 28 – Hañv 1943)

AR BIDOC'HIG ; FURLUKIN KER-VREIZH

SPERED KER-VREIZH

Daou doer a oa o labourat war doenn un ti nevez pa dremenais dirazo, war an hent bras, un den tev ha lart pignet war ur marc'h-houarn hag a oa re strizh an dibr anezhañ evit e benn a-dreñv.

"Sell 'ta !" a hopas an eil toer d'egile. "Sell 'ta pegen ledan eo revr an den-se !"

An tremeniad, droug ennañ, a respontas kerkent :

"He ! Ledan her c'havez, beg koad ? Ma ! N'eo ket bras a-walc'h c'hoazh, koulskoude, evit stankañ da c'henouù dit !"

Ar Bidoc'hig
(niv. 27 – Nevez-Amzer/Hañv 1940)

* * *

Maivon, ur vaouez pizh-kenañ, en em gav war an hent gant ar medisin.

"Me 'zo siferniet evel ur c'hi, aotrou ; petra ma Doue 'ta a rankfen da gemer ?"

"O ! Paour-kaezh itron, ur mouchouer 'ta !"

* * *

“Penaos emañ kont gant ar paotr bihan ?”
“O, mont a ra mat-tre. Kerzhout a ra abaoe tri miz.”
“Feiz ! Neuze emañ erru pell a-walc’h ac’hann, moarvat.”

*
* * *

Ur born e deod flemmus a zegouezh gant un tort ; n’eo ket evit mirout teurel un teodad gantañ :
“M eus aon,” emezañ, “ac’h eus kavet ur samm mintin mat !”
“Ya, gwall vintin,” eme an tort, “peogwir n’ac’h eus digor nemet unan eus an daou brenestr a zo war da gastell.”

(niv. 21 – Diskar-Amzer 1941)

*
* * *

Tabut e oa etre Job ha Visant ha tabut bras zoken. Setu ma teujont d’en em gannañ a-benn ar fin ha daw ! taolioù dorn, taolioù troad, skouarnadoù ! A-greiz-holl e tapas ur pezh taol troad en e revr ken na chomas batet... hag eñ o lavarout :
“Ne dalveze ket ar boan dit skeiñ ken kalet... faoutet e oa dija !”

Furlukin Kêr-Vreïzh
(niv. 25 – Diskar-Amzer 1942)

*
* * *

E ti al luc’hskeudenner.
Ar vamm : “Pegement e koustfe din da luc’hskeudenniñ va bugale ?”
“Ugent lur an hanter dousenn, Itron.”
“Neuze e rankin gortoz diwezhatoc’h, rak evit c’hoazh n’em eus nemet pemp.”

(niv. 21 – Diskar-Amzer 1941)

*
* * *

Bec’h ha bec’h en deus ar mestr o kaout peoc’h gant kañfarded e glas e-pad ar skol. War zigarez n’eus forzh petra e sav cholori pe c’hoarzhadegoù, dreist-holl pa zeu d’unan anezho leuskel ur bramm. Divizet eo bet eta e rankfe an hini kablus reiñ ur pezh dek gwenneg bep taol hag an arc’hant dastumet e-giz-se a vije prenet gantañ madigoù evit an holl e dibenn ar bloavez-skol. Setu ’ta, un devezh, ma tarzhas a-greiz-holl ur pezh strak. Ar mestr a savas kerkent diwar e gador hag a sellas a-zehou hag a-gleiz, fuloret ; den ne lavare ger, met Jobig an Touz, war an eil renkad, a stoue e benn, ruz betek an diskouarn.

“C’hwie, Jobig ! Roit dek gwenneg ha buan !”
“N’eo ket me, aotrou, n’eo ket me !”
Neuze e savas trumm Lom ar Jalm a en em gave a-dreñv da Jobig.
“Geo, geo, eñ eo, aotrou, me ’m eus gwelet ar moged !”

Furlukin Kêr-Vreïzh

*
* * *

Ur paour-kaezh den en deus kollet plant hag emañ o vont
da veuziñ.
“Skoazell din !” a huch a-bouez-penn, “n'ouzon ket
neual !”
Unan bennak a zo o pourmen dre aze :
“Me kennebeut,” emezañ, “n'ouzon ket neual ha ne ran
ket kement a drouz evit-se.”

Furlukin Kêr-Vreizh
(nîv. 28 – Hañv 1943)

“Ur paour-kaezh den en deus kollet plant hag emañ o vont
da veuziñ.
“Skoazell din !” a huch a-bouez-penn, “n'ouzon ket
neual !”
Unan bennak a zo o pourmen dre aze :
“Me kennebeut,” emezañ, “n'ouzon ket neual ha ne ran
ket kement a drouz evit-se.”

